

ΤΟ ΜΗΤΡΩΟΝ ΒΑΠΤΙΣΕΩΝ
ΤΗΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ (1702-1727)

Δημοσιεύοντας σήμερα τὸ μητρῶον τῶν βαπτίσεων τῆς ἐνορίας τῶν καθολικῶν τῆς Θεσσαλονίκης, τὸ ὄποῖον καλύπτει τὴν χρονικὴν περίοδον ἀπὸ τὸ 1702 ὥς τὸ 1727 καὶ τὸ ὄποῖον τυχαῖα ἥλθε στὰ χέρια μας, ἐλπίζουμε νὰ συμβάλουμε στὶς ἔρευνες γιὰ τὴν γνωριμία τῆς τουρκοκρατούμενης πρωτεύουσας τῆς Βορείου Ἑλλάδος. Ἡ ἐργασία διαρθρώνεται ως ἔξης: Ἀρχικὰ γίνεται μία σύντομη ἀναφορὰ στὸ χειρόγραφο καὶ μία ἀνακεφαλαίωση τῆς ἴστορικῆς περιόδου ποὺ μᾶς ἐνδιαφέρει. Ἐπειτα δίδουμε τὰ συμπεράσματά μας καὶ στὸ τέλος δημοσιεύομε ὁλόκληρο τὸ μητρῶον.

1. ΤΟ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ

Τὸ χειρόγραφο ποὺ δημοσιεύομε σήμερα ἀνήκει στὰ Ἀρχεῖα τῆς Καθολικῆς Ἔκκλησίας τῆς Θεσσαλονίκης. Στὴν πραγματικότητα πρόκειται γιὰ τρία μικρὰ τετράδια διαστάσεων $19 \times 14,5$ ἑκ., τὰ ὄποια δέθηκαν κατὰ τὸν 20ὸν αἰώνα. Τὸ βιβλιαράκι αὐτὸ φέρει ἔνα γενικὸ ἀριθμὸ: XX. Ἐπίσης τὰ τρία ἀνεξάρτητα τετράδια ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸ μητρῶον τῶν βαπτίσεων γιὰ τὰ ἔτη 1702-1727, πρὸς τὸ μητρῶον τῶν κηδειῶν (1702-1729) καὶ πρὸς τὸ μητρῶον τῶν γάμων (1702-1748). Δημοσιεύομε σήμερα τὸ μητρῶον τῶν βαπτίσεων καὶ ἐλπίζουμε δι τὸ μέλλον θὰ προχωρήσουμε στὴν ἔκδοση καὶ τῶν ἄλλων μητρώων.

Τὸ μητρῶον τῶν βαπτίσεων τῆς καθολικῆς ἐνορίας τῆς Θεσσαλονίκης γιὰ τὰ ἔτη 1702-1727 ἀποτελεῖται ἀπὸ 32 ἀριθμημένες σελίδες μὲ ἄλλα δύο φύλλα, τὸ ἔνα ως ἔξωφυλλο τοῦ τετραδίου καὶ τὸ ἄλλο ως προτελευταῖο φύλλο. Τὸ χαρτὶ εἶναι χονδρό, ὅπως ἡταν τότε τὸ κοινὸ χαρτί. Ὁλες οἱ πράξεις εἶναι συντεταγμένες σὲ γαλλικὴ γλώσσα, ἐκτὸς ἀπὸ μία φράση καὶ λίγες λέξεις στὴν Ἰταλική. Ἀπὸ τὰ δύνοματα τῶν ἱερέων πολλὰ εἶναι ἡδη γνωστὰ χάρη στὶς διάφορες μελέτες ποὺ ἔγιναν σχετικὰ μὲ τὴν ἴστορία τῆς τουρκοκρατούμενης Θεσσαλονίκης. Βρίσκουμε π.χ. τὸν πατέρα Bracconnier, τὸν πατέρα Tarillon, τὸν πατέρα Piperi, τὸν πατέρα Gresset κ.ἄ. Καὶ αὐτὸ μᾶς ἀναγκάζει νὰ ἀναφερθοῦμε στὴν ἵδρυση τῆς καθολικῆς ἐνορίας τῆς Θεσσαλονίκης. Αὐτὸ θὰ βοηθήσῃ ἐπίσης νὰ ἀντιληφθοῦμε πόσο ἐνδιαφέροντο εἶναι τὸ μητρῶον μας.

2. ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΝΟΡΙΑΣ

Δὲν γνωρίζουμε ἀκριβῶς σὲ ποιὰ ἐποχή, μετὰ τὶς σταυροφορίες, οἱ Εὐρωπαῖοι ἐπέστρεψαν στὴν Θεσσαλονίκη¹. “Οταν ἡ πόλη ἔπεσε στὰ χέρια τοῦ σουλτάνου Μουράτ Β’, στὰ 1430, οἱ περιστότεροι ἀπὸ τοὺς Εὐρωπαίους ἀναγκάσθηκαν νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκη καὶ αὐτὸ ὡς τὴν ὑπογραφὴ τῶν περίφημων «διομολογήσεων» (capitulations), μεταξὺ Γαλλίας καὶ Τουρκίας, ἐπὶ βασιλέως τῆς Γαλλίας Φραγκίσκου τοῦ Α’. Τότε βλέπουμε καὶ πάλι μία νέα ἄνθιση τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐμπορίου στὰ διάφορα λιμάνια τῆς Ὁθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, ιδίως στὴ Σμύρνη, Ἀλεξάνδρεια, Κωνσταντινούπολη καὶ Θεσσαλονίκη.

Στὴν πραγματικότητα, οἱ διομολογήσεις ἀφοροῦσαν ἀρχικὰ μόνον στὶς σχέσεις μεταξὺ Τουρκίας καὶ Γάλλων ὑπηκόων ἢ Γάλλων «προστατευομένων». Ἀλλά, μὲ τὸν καιρό, καὶ ἄλλες παρόμοιες συνθῆκες ὑπογράφηκαν μεταξὺ τῆς Πύλης καὶ ἄλλων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν. Πατροπαράδοτα ὅμως ἡ Γαλλία καὶ συγκεκριμένα ὁ πρέσβυς τῆς Γαλλίας στὴν Κωνσταντινούπολη ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ ἐντεταλμένος προστάτης τῶν καθολικῶν σ’ ὅλη τὴν Ἀνατολή, ἀσχετα μὲ τὴν ὑπηκοότητά τους. Σὲ δ’ τι ἀφορᾶ τὶς γαλλικὲς διομολογήσεις διακρίνομε, δῆπος εἶναι γνωστό, δύο περιόδους: τὶς καθαυτὸ διομολογήσεις ποὺ ὑπογράφηκαν μεταξὺ τοῦ 1535 καὶ 1740 καὶ ποὺ ἀποτελοῦνται ἀπὸ 8 βασικὰ ἄρθρα, καὶ τὶς ὑπόλοιπες². Γνωρίζουμε ἐπίσης ἀπὸ μία ἔκθεση τοῦ προξένου Χοϊδᾶ ὅτι οἱ κυριώτερες ἄλλες ἐθνικότητες ποὺ παρουσιάζονται στὴν Ἀνατολή κατὰ τὸν 18ον αἰώνα εἶναι οἱ Γάλλοι, οἱ Ἀγγλοί, οἱ Ὀλλανδοί καὶ οἱ Ναπολιτάνοι³. “Οσον ἀφορᾶ ὅμως τὴν ἡμερομηνία τῆς ἐγκαταστάσεως τοῦ γαλλικοῦ προξενείου στὴν Θεσσαλονίκη μᾶς εἶναι ἀδύνατον νὰ τὴν ἐξακριβώσουμε, διότι ὅλα τὰ ἀρχεῖα τοῦ προξενείου κάηκαν στὰ 1832. Γνωρίζουμε ὡστόσο ὅτι πρὶν διορισθοῦν ἐπίσημα μὲ βασιλικὸ διάταγμα οἱ πατέρες ἵησουίτες στὴ Θεσσαλονίκη ὑπῆρχαν ἥδη ὁρισμένοι Γάλλοι ἐμποροὶ καὶ τὸ προξενεῖο τῆς τότε ἐποχῆς φαινεται νὰ εἶχε ἴδρυθη ἀπὸ πολλὰ χρόνια⁴.

1. *Annales de la Congrégation de la Mission*, Tome LXIV, Année 1899, Paris, σ. 233.

2. *Dictionnaire des Dictionnaires*, Tome II, ἄρθρ. Capitulations, Paris 1886. Γιὰ διομολογήσεις τὸ βιβλίον τοῦ G. Pélliſſié du Rausas, *Le régime des capitulations dans l’Empire ottoman*, τ. 1-2, Paris 1910-11, μᾶς δίνει σημαντικές πληροφορίες.

3. Ἀ. Σιγάλα, Ἐκλαϊκευμένα Μελετήματα, τ. 1, Ἀθῆναι 1970, σ. 42.

4. N. G. Svoronos, *Le commerce de Salonique au XVIII siècle*, Paris 1956, σ. 141. Ὁ Σβορῶνος ἀναφέρει τὴν γνώμη τοῦ Masson, κατὰ τὸν ὥποῖον τὸ Προξενεῖο ἴδρυθηκε στὰ τέλη τοῦ 1685, κατόπιν αἰτήσεως τοῦ Fabre, διευθυντοῦ τῆς Compagnie de la Méditerranée.

Γιὰ τὴν ἔξυπηρέτηση τόσο τοῦ προξενικοῦ οἰκου ὅσο καὶ τῶν ἄλλων καθολικῶν ὑπῆρχε ἔνας ἵερεὺς τοῦ τάγματος τοῦ Ἀγίου Φραγκίσκου. Στὰ 1690 οἱ ἰησουίτες, οἱ ὁποῖοι ἡδη εἶχαν μοναστήρια στὴν Ἀνατολὴ καὶ ἴδιως στὴν Κωνσταντινούπολη, Σμύρνη καὶ στὰ νησιά, πέρασαν ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκη γιὰ νὰ κηρύξουν τὶς πνευματικὲς ἀσκήσεις στοὺς καθολικοὺς τῆς πόλεως¹. Φαίνεται ὅτι ἡ παρουσία τους ἀρεσε πολύ, γιατὶ στὰ τέλη τοῦ 1705 ἡ στὴν ἀρχὴ τοῦ 1706, ἔνας Γάλλος ἐμπόρος τῆς Θεσσαλονίκης μὲ τὴν εὐκαιρία ἐνὸς ταξιδιοῦ στὴν Κωνσταντινούπολη συνάντησε τὸν ἰησουίτη πατέρα Braconnier καὶ τὸν παρακάλεσε νὰ ἔλθῃ στὴ Θεσσαλονίκη γιὰ νὰ κάμη τὰ περίφημα κηρύγματα, κατὰ τὴν μέθοδο τῶν πατέρων. Αὐτὸς συζητήθηκε τότε μὲ τὸν πρέσβυτον τῆς Γαλλίας, τὸν μαρκήσιο de Ferriol. Αὐτὸς ὁ πρέσβυτος ἔμεινε ξακουστὸς στὴν ἱστορία τῆς γαλλικῆς διπλωματίας γιὰ τὶς ἰδιορυθμίες καὶ τὶς παραξενίες του. Ἔξ αλλού, θὰ χάσῃ ἀργότερα τὰ λογικά του, πράγμα γιὰ τὸ ὁποῖο θὰ ἐκφρασθῇ ξηρὰ ὁ μέγας βεζίρης μὲ τὴν ἀπλὴ παρατήρηση ὅτι: «ἡδη ὅταν ἥλθε ἐδῶ δὲν τὰ εἶχε πιά»².

Ο μαρκήσιος δμως, κατὰ τὰ φαινόμενα, εἶχε πολὺ ἐνστερνισθῆ τὶς ὁδηγίες ποὺ ἀπηγόρυθνε σ' ἔναν προκάτοχό του ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Λουδοβίκος ὁ 13ος, ὅταν ἔγραψε: «Ἡ κυριώτερη εὐθύνη τοῦ πρέσβεως τοῦ Βασιλέως στὴν Ὁθωμανικὴ Πύλη εἶναι, ὀνόματι καὶ ἐντολῇ τῆς Α. Μεγαλειότητος, νὰ προστατεύῃ τὰ θρησκευτικὰ ἴδρυματα τὰ ἐγκατεστημένα στὴν Ἀνατολὴ καθὼς καὶ τοὺς χριστιανοὺς οἱ ὁποῖοι περνοῦν ἀπ' αὐτὰ τὰ μέρη πηγαίνοντας νὰ ἐπισκεφθοῦν τοὺς Ἀγίους Τόπους»³. Ο ἴδιος ὁ μαρκήσιος θὰ φορολογήσῃ ὅλα τὰ πλοῖα μὲ ἔνα «δικαίωμα τοῦ ἱερέως», τὸ ὁποῖο ἥταν τὸ 1/4 % ἀπὸ τὴν τιμὴ τῶν ἐμπορευμάτων⁴. Μὲ τέτοιες διαθέσεις ὁ μαρκήσιος de Ferriol θὰ βοήθησε ἀρκετὰ τὸν πατέρα Braconnier. Πράγματι τοῦ ἔδωσε γιὰ τὰ πρῶτα του ἔξοδα 100 τουρκικὲς λίρες (piastres). Ο πατὴρ Braconnier μποροῦσε τότε νὰ ἀπαντήσῃ στὴν πρόσκληση τοῦ Γάλλου ἐμπόρου καὶ στὶς 29 Ιανουαρίου 1706 ἐπιβιβάσθηκε σ' ἔνα πλοϊο στὴν Κωνσταντινούπολη γιὰ τὴν Θεσσαλονίκη. Μετὰ ἀπὸ 6-7 ἡμέρες ἔφθανε ὁ Γάλλος ἱερομόναχος καὶ συμφώνησε μὲ τὸν πρόξενο τῆς Γαλλίας ὅτι θὰ κηρύττῃ στὸ παρεκκλήσιο τοῦ προξενείου κάθε Κυριακή, Τετάρτη καὶ Παρασκευὴ γιὰ τοὺς καθολικοὺς ἄσχετα μὲ τὴν ὑπηκοότητά τους⁵.

1. Baron Henrion, *Histoire générale des missions catholiques*, τ. 2, σ. 267.

2. *Histoire de l'empire ottoman*, L. LXI, σ. 298. Αὐτὴ ἡ ιστορία, σὲ μία ἔκδοση τοῦ 19ου αἰώνος, δὲν ἔχει δυστυχῶς δονομα συγγραφέως, ἀλλὰ φαίνεται νὰ ἀντιγράψῃ ἀπλῶς τὶς διάφορες ἐπίσημες Ἰστορίες ἀπὸ τοὺς ἴστοριογράφους τῆς Αὐτοκρατορίας, τῶν ὁποίων βρίσκουμε τὰ ὀνόματα στὸν δεύτερο τόμο τοῦ ἰδίου ἔργου, σ. 671.

3. Baron Henrion, ἔ.ἄ., σ. 262

4. N. G. Svoronos, ἔ.ἄ., σ. 70.

5. Baron Henrion, ἔ.ἄ., σ. 268.

Ο τότε πρόξενος ἦταν ὁ Ἀντώνιος Arnaud, γιὰ τὸν ὅποῖον θὰ μιλήσουμε πιὸ κάτω. Ὡς πρὸς τὴν διοίκηση τῆς Θεσσαλονίκης ὅλη ἡ ἔξουσία βρισκόταν στὰ χέρια τοῦ πασᾶ τῆς πόλεως, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πολιτικὴ δικαιοσύνη, ἔχει ωριστὴ ἀπὸ τὴν στρατιωτικὴ δικαιοσύνη, καὶ ἡ ὅποια ἦταν στὰ χέρια τοῦ μολλᾶ. Ὁ μολλάς, ποὺ ἦταν πρόεδρος τῆς ἀστικῆς δικαιοσύνης, ἐπέβλεπε ἐπίσης τὴν ἀστυνομία, τῆς ὅποιας ἦταν ἀνώτατος διοικητής, καὶ τὴν ἀγορανομία. Ὁ θρησκευτικὸς ἀρχηγὸς γιὰ τοὺς μουσουλμάνους ἦταν ὁ μουφτής, ὁ ὅποιος ἀνῆκε στὴν πρώτη τάξη, μαζὶ δηλαδὴ μὲ τὸν μουφτὴν τῆς Μέκκας καὶ τῆς Δαμασκοῦ. Τὸ πασαλίκι τῆς Θεσσαλονίκης περιελάμβανε ὅλο τὸ νότιο μέρος τῆς Μακεδονίας καὶ ἔξαπλωνόταν ὡς τὴν Βέροια πρὸς τὴν Δύση, καὶ ὡς τὴν Καβάλα πρὸς τὴν Ἀνατολή. Ὁ πληθυσμὸς τῆς πόλεως ἦταν περίπου 70.000 ἄτομα, ἀπὸ τὰ ὅποια οἱ περισσότεροι ἦταν Ἐβραῖοι¹.

Τὴν ἐποχὴν ἑκείνη τὸ γαλλικὸ προξενεῖο βρισκόταν ἐκεῖ ὅπου σήμερα τὸ νοσοκομεῖο τοῦ «Ἄγιου Παύλου» στὴν ὁδὸ Φράγκων. Ὑπῆρχε καὶ μεγάλος κῆπος στὴ θέση ὅπου κτίσθηκε ἀργότερα ἡ καθολικὴ ἐκκλησία. «Ολη ἡ περιφέρεια λεγόταν «μάλτα σαράϊ». Ἐνας δρόμος συνέδεε τὴν κάτω πόλη μὲ τὴν ἄνω πόλη καὶ τὸ «γιεντί-κουλέ».

Ο καθολικὸς ἱερεὺς ἀρχισε λοιπὸν τὴν ἀποστολή του στὸ παρεκκλήσιο τοῦ προξενείου καὶ παρατηρεῖ ὅτι «ῆλθε πάρα πολὺς κόσμος καὶ οἱ Ἄρμεναιοι, οἱ ὅποιοι δὲν ἔχουν στὴν Θεσσαλονίκη οὔτε ἐκκλησία οὔτε ἱερέα, αὐξῆσαν τὸν ἀριθμὸ τῶν ἀκροατῶν. Προετοιμασμένοι κατὰ τὴν μεγάλη τεσσαρακοστὴ ὅλοι ἐποίησαν ἔργα μετανοίας γιὰ τὸ Πάσχα. Ἐσυζήτησα ἐπίσης καὶ μὲ «Ἐλληνες περὶ θρησκείας... Ἀπὸ παντοῦ μὲ παρεκάλεσαν νὰ μείνω σ' αὐτὴ τὴν πόλη τουλάχιστον γιὰ ἓνα χρόνο. Κυρίως ὁ ἱερεὺς τοῦ προξενείου, ὁ ὅποιος δὲν εἶχε βαρεθῆ αὐτῇ τῇ θέσῃ, μὲ ἐπίεζε πάρα πολύ»².

Φαίνεται ὅμως ὅτι στὸ μεταξὺ εἶχαν γίνει διάφορες αἰτήσεις, ποὺ ἀπέβλεπαν στὸν ἐπίσημο διορισμὸ τῶν πατέρων ἵησουντῶν ὡς κανονικῶν ἰερέων τοῦ προξενείου, ἐπιθυμία ποὺ πραγματοποιήθηκε ὅταν ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Λουδοβίκος ὁ 14ος ὑπέγραψε, στὶς 7 Ιουλίου 1706, ἀπὸ τὶς Βερσαλλίες τὸ ἐπίσημο διάταγμα τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν ἵησουντῶν ὡς πνευματικῶν ἱερέων τοῦ προξενείου.

Ως πρὸς τὴν δράση τοῦ πατρὸς Braconnier τὴν ἴδια ἐποχή, ἀς σημειώθη ὅτι τὸν βρίσκουμε στὸ «Ἄγιον Ὀρος», ὅπου ἐπισκέπτεται τὶς μονὲς καὶ ὅπου συναντᾷ καλὴ ὑποδοχὴ ἐκ μέρους τῶν μοναχῶν. «Ο καθολικὸς ἱερομόναχος βεβαιώνει ὅτι ἐγένετο δεκτὸς μετὰ σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης ὑπὸ τῶν

1. N. G. Svoronos, ἔ.ἀ., σ. 8.

2. Baron Henrion, ἔ.ἀ., σ. 268.

’Αθωνιτῶν. Ἀναφέρει μάλιστα ὅτι ἐν Καρυαῖς εἶχε δέξειαν συζήτησιν περὶ τοῦ πρωτείου τοῦ Πάπα, ἡ ὁποία ἔληξε φιλικῶς. Εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ξηροποτάμου (τῶν Ἀγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων) οἱ μοναχοὶ ἦνοι ξαν συζήτησιν περὶ τοῦ Γρηγορίου Παλαμᾶ, ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης...»¹.

Στὶς ἀρχές τοῦ 1707 ὁ πατήρ Braconnier ἐπιστρέφει στὴν Θεσσαλονίκη καὶ γράφει σχετικά: «Τὴν ἐπαύριον τῆς ἀφίξεώς μου, τὸ βασιλικὸν διάταγμα ἀνεγνώσθη εἰς τὴν συνέλευσιν τῶν ἐμπόρων, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κυρίου προξένου καὶ ἡκούσθη μὲν γενικὰ χειροκροτήματα»². Ἐπειδὴ ὅμως τὸ ἐν λόγῳ διάταγμα, τὸ ὁποίον βρίσκεται στὰ ἀρχεῖα τῶν πατέρων λαζαριστῶν, φέρει καὶ αὐτὲς τὶς λέξεις: «Κατεγράφῃ εἰς Θεσσαλονίκην τὴν 8ην Ἰανουαρίου 1707», ὑποθέτω ὅτι ἡ συνέλευση τῶν ἐμπόρων ἔγινε ἀκριβῶς τὴν ἡμερομηνία αὐτῆς.

Κατὰ τὸν Ἀπρίλιο τοῦ ἵδιου ἔτους ἥλθε στὴν Θεσσαλονίκη καὶ ἄλλος Ἰησουνίτης, ὁ πατήρ Piperi. Συμφώνησαν οἱ δύο ἱερεῖς ὅτι θὰ ὑπάρχῃ πάντοτε ἔνας καθολικὸς ἱερεὺς στὴν Θεσσαλονίκη, ἐνῶ ὁ ἄλλος θὰ περιοδεύῃ στὰ διάφορα μέρη ὅπου ὑπάρχουν καθολικοί, γιὰ νὰ τοὺς βοηθῇ στὶς πνευματικές τους ἀνάγκες.

Οἱ ξένοι στὴν τότε Θεσσαλονίκη, δηλαδὴ ὅσοι δὲν ἦταν Τοῦρκοι καὶ ραγιάδες, δὲν ὑπερέβαιναν τοὺς 150 μὲ 200. Οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτοὺς ἦταν τοῦ καθολικοῦ δόγματος, ἀλλὰ ὑπῆρχαν καὶ δρισμένοι διαμαρτυρόμενοι. Ἐπίσης ἡ μόνη τους ἐκκλησία ἦταν ἡ ἐκκλησία τοῦ προξενείου τῆς Γαλλίας, ἐκτὸς ἀπὸ ἕνα μικρὸ χρονικὸ διάστημα μεταξὺ 1730 καὶ 1737, ὅπότε βρίσκουμε καὶ ἄλλο παρεκκλήσιο, τὸ παρεκκλήσιο τοῦ προξενείου τῆς Ὁλλανδίας. Μπορεῖ ὅμως ἐκεῖνο τὸ παρεκκλήσιο νὰ λειτουργοῦσε μόνον ἐξ αἰτίας τῆς ἐπιμονῆς καὶ ἐπιθυμίας τοῦ τότε προξένου τῆς Ὁλλανδίας Onesto Caldana, διότι στὸ μητρώο τοῦ προξενείου αὐτοῦ οἱ ἱερεῖς ποὺ ὑπογράφουν τὶς διάφορες πράξεις τοῦ παρεκκλησίου εἶναι πάντοτε οἱ ἱερεῖς τοῦ γαλλικοῦ προξενείου καὶ τὰ ἴδια πρόσωπα τῶν μαρτύρων. Ἡ ἐξήγηση αὐτὴ εἶναι ἡ πιὸ πιθανή, γιατὶ ὅπως εἶναι γνωστό, ἡ Πύλη δὲν εὐνοοῦσε πολλαπλασιασμὸ τῶν ἐκκλησιῶν οὕτε ἀκόμη καὶ τῶν προξενείων, σύμφωνα μὲ μία ἀναφορὰ τῆς 20 Νοεμβρίου 1719, στὴν ὁποίᾳ διαβάζομε χαρακτηριστικὰ ὅτι ἡ τουρκικὴ κυβέρνηση: «ἀνθίσταται σθεναρῶς εἰς τὴν ἐξάπλωσιν νέων προξενείων, διότι ἐπηρεάζεται ἡ εἰσπραξίας τοῦ χαρατσίου, καθ' ὅσον οἱ πρόξενοι δημιουργοῦν προστατευομένους, οἱ ὁποῖοι ἀπαλλάσσονται τοῦ κεφαλικοῦ φόρου καὶ εὑρίσκονται εἰς στενὴν ἐπαφὴν μὲ τοὺς ἐνερ-

1. Π. Γρηγορίου, Σχέσεις καθολικῶν καὶ ὁρθοδόξων, Ἀθῆναι 1958, σ. 164-165.

2. Baron Henrion, ἔ.ἄ., σ. 54.

γοῦντας τὴν πειρατείαν, μὲ τοὺς ὅποίους ἔπειτα μοιράζονται τὰ ἀθέμιτα κέρδη¹.

Οἱ Ἰησουίτες ὅμως, ἂν καὶ ἵερεῖς τοῦ γαλλικοῦ προξενείου, ἐπιθυμοῦσαν μία πιὸ μεγάλη ἀνεξαρτησία καὶ μαθαίνουμε ἀπὸ τὸν πατέρα Braconnier ὅτι τὸ 1713 ἡ κύριά τους ἀπασχόλησῃ ἡταν νὰ κτίσουν μία ἐκκλησία. Καὶ ὁ πατὴρ Braconnier παρατηρεῖ ὅτι «οὕτε οἱ Τοῦρκοι οὔτε οἱ Ἑλληνες μᾶς ἐμπόδισαν σ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεση: τὸ ἀντίθετο. Οἱ περισσότεροι χαίρονται, ἐπειδὴ οἱ «μαῦροι παπάδες» (ἔτσι μᾶς δονομάζουν), ἴδρυουν ἔνα σταθερὸ ἴδρυμα σ' αὐτὴ τὴν πρωτεύουσα τῆς Μακεδονίας»². Ὁ πατὴρ Braconnier δὲν θὰ μπορέσῃ ὥστόσο νὰ χαρῇ γιὰ πολὺ τὰ καλὰ αἰσθήματα τῶν Θεσσαλονικέων, γιατὶ ἀναχωρεῖ γιὰ τὴν Περσία τὸ 1714-1715. Δυστυχῶς, δὲν θὰ προλάβῃ νὰ φθάσῃ πέρα ἀπὸ τὰ Δαρδανέλλια καὶ ἔκει, βαριὰ ἀσθενής, πεθαίνει. Τὸν θάβουν στὸ νεκροταφεῖο τῶν Ἀρμενίων.

Ἐνας διάδοχος τοῦ πατρὸς Braconnier στὴν Θεσσαλονίκη ἡταν ὁ πατὴρ Souciet, ὁ ὄποιος μᾶς ἀναφέρει πολλὰ γεγονότα τῆς ζωῆς τῶν χριστιανῶν ἐπὶ τουρκοκρατίας. Ἀνάμεσα στὶς πληροφορίες του μᾶς γράφει στὶς 20 Αὐγούστου 1734 γιὰ ἔνα νέο Γάλλο τῆς Βεροίας, ὁ ὄποιος εἶχε ἀρνηθῆ τὴν χριστιανικὴ πίστη καὶ εἶχε γίνει μουσουλμάνος. Μετανόησε ὅμως ἀργότερα γιὰ τὴν πράξη του καὶ ἔξομολογήθηκε σ' ἔναν δρθόδοξο ἱερέα, ἀπὸ τὸν ὄποιο μετέλαβε τὰ ἄχραντα μυστήρια. Κατόπιν, γύριζε στοὺς δρόμους φωνάζοντας ὅτι εἶναι χριστιανός. Τότε φυλακίστηκε γιὰ ἀποστασία τῆς μουσουλμανικῆς πίστης καὶ ὁ δικαστὴς τὸν ἀπείλησε καὶ τοῦ πρότεινε νὰ διαλέξῃ τὸν θάνατο ἢ τὴν ἐπάνοδο στὴ θρησκεία τοῦ Μωάμεθ. Ἐπειδὴ ὅμως ἐπέμενε ὁ νέος στὴ χριστιανικὴ πίστη, θανατώθηκε. Οἱ χριστιανοὶ τότε τὸν ἔθαψαν στὴν ἐκκλησία θεωρώντας τὸν μάρτυρα τῆς πίστεως³. Ὁ πατὴρ Souciet πέθανε στὶς 23 Ιουλίου 1738 ἀπὸ μία δξεία μορφὴ πυρετοῦ, πιθανῶς ἀπὸ ἐλονοσία.

Στὰ 1742 οἱ Ἰησουίτες ἔκτισαν μία νέα ἐκκλησία περίπου στὴν ἴδια θέση μὲ τὴ σημερινὴ ἐκκλησία. Ἡ μαρμάρινη πλάκα τῆς θεμελιώσεως σώζεται ἀκόμα καὶ βρίσκεται στὸ κάτω μέρος τοῦ τοίχου μίας μικρῆς ὑπόγειας αἰθουσας κάτω ἀπὸ τὴν ἐκκλησία.

Οἱ Ἰησουίτες διηγοῦνται τὴν ἐνορία μέχρι τὸ 1773, ὅποτε ὁ πάπας Κλήμης ὁ 14ος ἀποφάσισε τὴ διάλυση τοῦ Τάγματος, διάλυση ἡ ὅποια εὐτυχῶς γιὰ τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία ἔπαυσε τὸν 19ον αἰώνα. Στὰ 1783 ὅμως τοὺς ἀντικατέστησαν στὴν Θεσσαλονίκη οἱ πατέρες τοῦ Τάγματος τοῦ Ἀγίου

1. Ἀ. Σιγάλα, ἔ.ἄ., σ. 54.

2. Baron Henrion, ἔ.ἄ., σ. 268.

3. Baron Henrion, ἀντόθι.

Βικεντίου τοῦ Παύλου, κοινά οἱ «Λαζαριστές», οἱ ὅποιοι μένουν ὡς σήμερα στὴν ἐνορία αὐτή.

Ο πατήρ Braconnier ἦταν ὁ πρῶτος ἐπίσημα διορισμένος ἵερεὺς τοῦ γαλλικοῦ προξενείου τῆς Θεσσαλονίκης. Κατόπιν εἴτε ὡς ἡγούμενοι εἴτε ὡς ἀπλοὶ ἵερεῖς ἔρχονται οἱ πατέρες Piperi, Pascal, Tarillon, Gresset, Souciet, καὶ ἄλλοι. Ἡ καθολικὴ παροικία τῆς Θεσσαλονίκης εἶχε ἀρχίσει τὴν πορεία της.

Τὸ χειρόγραφό μας θὰ μᾶς βοηθήσῃ τώρα νὰ γνωρίσωμε ἀκόμη καλύτερα αὐτὰ τὰ πρῶτα βήματα, καθὼς καὶ τὸ περιβάλλον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης στὴν Θεσσαλονίκη.

3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΤΟΥ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΥ

Α) ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΝΟΡΙΑΣ. ΟΙ ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

Πρῶτα πρῶτα τὸ μητρώο μᾶς δίνει δρισμένες πληροφορίες σχετικὲς μὲ τὸν ἀριθμὸ τῶν βαπτίσεων στὴν περίοδο 1702-1727. Γιὰ τὴν περίοδο αὐτὴ τῶν 25 χρόνων βρίσκουμε μόνο 60 βαπτίσεις, ἀριθμὸς ὁπωσδήποτε πολὺ μικρός. Διαπιστώνουμε ἐπίσης ὅτι ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς τῶν βαπτίσεων γιὰ ἔνα χρόνο εἰναι 6, καὶ αὐτὸς γιὰ τὸ ἔτος 1718. Ἡ παρατήρηση ἀποδεικνύει ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐγκατεστημένων καθολικῶν οἰκογενειῶν τότε στὴν Θεσσαλονίκη ἦταν περιορισμένος καὶ ἡ πληροφορία τοῦ de Boismont, κατὰ τὸν ὅποιο γιὰ τὸ ἔτος 1721 οἱ Γάλλοι δὲν ὑπερβαίνουν τὰ 37 ἄτομα, ἐνισχύει αὐτὴ τὴν ἀποψη¹.

Ίδου ὁ κατάλογος αὐτῶν ποὺ βαπτίσθηκαν κατὰ τὴν περίοδο 1702-1727: Antoine - Martin Arnaud, Madeleine Bel, Joseph Bellaigue, Jean-François Bellaigue, Thérèse - Charlotte Bellaigue, Catherine - Christine Bellaigue, Hyacinthe Belle, Paul Bresse, André Brun, Catherine Brun, Dominique - Elisabeth Brun, Gabrielle Brun, Jean - Baptiste Brun, Mariane Brun, Marie Brun, Brunn, Jean Brunn, Madelaine Cavalion, François Chassaud, Honoré Chassaud, Marie - Thérèse Chassaud, Jean Chassaud, Charles Chassaud, Joseph - Mathieu de These, Marie de Theze, Anne - Rose Fray, Magdeleine Giaro, Claire Giera, Angelique Giera, Joseph - Marcel Giera, Thérèse Giraut, Agnes Louvaris, Anne Macri, Hélène Macri, Angelique Macri, Antoine - Polycarpe Macri, Pierre Macry, Catherine Macri, Marie - Magdeleine Macri, Ange Marc, Joseph Marc, Louis Marc, Joseph - François Marollier, Marguerite Marollier, Michel Jasques, Marie - Thérèse Moro, Charles Regnault, François Regnault, Paul Regnault, Rose Renault, Jean

1. N. G. Svoronos, ἔ.ἄ., σ. 144.

Risse, Jean Rousset, Isabelle Rousset, Anne Rousset, Marie-Françoise Rousset, Melek-Angela Seferinoglou, Jean-Michel Sossin, Anne Ver, Rose-Marie Voutsinou.

Ἐτσι διαπιστώνουμε ἀμέσως ὅτι τὰ περισσότερα ὀνόματα εἰναι γαλλικά: 15 ὀνόματα. Τὰ ἑλληνικὰ 3: Λούβαρης (ἀπὸ τὴ Σύρο), Μακρῆς (ἐδῶ ἀπὸ τὴν Κέρκυρα) καὶ Βουτσῖνος (ὄνομα ἐπίσης ἀπὸ τὴ Σύρο). Τὰ ἵταλικὰ μόνο 2: Giaro ἢ Giera καὶ Moro. Ἐχουμε ὄστερα 1 ἀγγλικὸ ὄνομα (Fray), 1 ἀρμενικό: Σεφερίνογλου, ὄνομα τουρκικὸ στὴν πραγματικότητα, ἀλλὰ φερόμενο ἀπὸ Ἀρμένιο στὴν περίπτωση ποὺ ἔξετάζουμε. Αὐτὸ τὸ γεγονός ἀποδεικνύει ὅτι ἀρχικὰ στὴν Θεσσαλονίκη οἱ περισσότεροι καθολικοὶ ἦταν Γάλλοι καὶ γι' αὐτὸ οἱ πρῶτοι ἐπίσημα διορισμένοι ἵερεῖς τοῦ προξενείου ἦταν καὶ αὐτοὶ Γάλλοι. Οἱ Βενετοί, οἱ ὁποῖοι ἦταν πολλοὶ στὴν Ἀνατολὴ κατὰ τὸν μεσαίωνα, εἶχαν ἐγκαταλείψει ἐκεῖνα τὰ μέρη μὲ τὴν ἄφιξη τῶν Τούρκων. Ὑποπροξενεῖο τῆς Βενετίας στὴν Θεσσαλονίκη θὰ ἴδρυθῇ μόλις στὰ 1729¹. Γιὰ τοὺς ὑπηκόους τοῦ βασιλείου τῶν Δύο Σικελιῶν παρουσιάζονται στὴν Θεσσαλονίκη περισσότεροι ἀκόμα μετὰ ἀπὸ τὸ 1740².

Ἐπίσης παρατηροῦμε μία ποικιλία στὴν ὀρθογραφία τῶν ὀνομάτων. Ἐτσι τὸ ὄνομα Bel, γράφεται εἴτε Bel εἴτε Belle, καὶ αὐτὸ γιὰ τὴν ἴδια οἰκογένεια. Brun, γιὰ τὴν ἴδια ἐπίσης οἰκογένεια γράφεται Brun καὶ Brunn. Ἐχουμε ἀκόμη de These καὶ de Theze, Giaro καὶ Giera, Regnault καὶ Renault, Macri καὶ Macry, Ver καὶ Vert (σὲ μία πράξη βαπτίσεως τῆς 18 Μαρτίου 1720). Αὐτὸ δφείλεται στὸ ὅτι πολλοὶ ἀνθρωποι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦταν ἀγράμματοι καὶ ὅτι ὑπῆρχε ἀκόμη μία ἀσάφεια στὴν ὀρθογραφία τῶν κυρίων ὀνομάτων.

Σὲ χρονικὴ περίοδο 25 ἑτῶν, 15 γαλλικὲς οἰκογένειες, 3 ἑλληνικές, μόνο 2 ἵταλικές, 1 ἀγγλικὴ καὶ 1 ἀρμενικὴ ἀπασχόλησαν τοὺς ἱερεῖς τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας γιὰ τὶς βαπτίσεις. Εἶναι πολὺ εὐνόητο λοιπόν, γιατὶ οἱ ἰησουίτες θὰ περιμένουν ὡς τὰ 1740 γιὰ νὰ στείλουν αἵτηση στὴν Ρώμη, ζητώντας τότε νὰ γίνη ἡ ἐκκλησία τους καθαυτὸ ἐνορία.

B) ΟΙ ΠΡΟΞΕΝΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΆΛΛΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

Τὸ μητρῶν μᾶς δίνει ἀρκετὲς πληροφορίες γιὰ τοὺς προξένους τῆς περιόδου αὐτῆς καὶ τὰ διάφορα ἐπαγγέλματα ποὺ ἔκαναν οἱ Εὐρωπαῖοι. Καὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ ἔνα ἀπὸ τὰ σημαντικὰ στοιχεῖα τοῦ χειρογράφου. Θὰ ἔξετάζουμε πρῶτα τὶς πληροφορίες σχετικὰ μὲ τοὺς διάφορους προξένους καὶ ἔπειτα τί ἀναφέρει τὸ μητρῶν γιὰ τὰ ἐπαγγέλματα.

1. N. G. Svoronos, ἔ.ἄ., σ. 172.

2. N. G. Svoronos, ἔ.ἄ., σ. 174.

I. Οἱ πρόξενοι

Τὸ χειρόγραφο μᾶς δίνει τὰ ἔξης δύνοματα προξένων:

Antoine Arnaud, «πρόξενος τῆς Θεσσαλονίκης, ἀπὸ τὴν πόλη Aix», στὴν πράξη βαπτίσεως τῆς 11 Νοεμβρίου 1704.

Vincent Arnaud, «ὑποπρόξενος στὴν Σκόπελο», στὴν πράξη βαπτίσεως τῆς 11 Νοεμβρίου 1704.

François de Boismont, «πρώην πρόξενος τῆς προαναφερθείσης Θεσσαλονίκης», στὴ βάπτιση τῆς 7 Ἰανουαρίου 1725.

Le Blanc, «νῦν πρόξενος τῆς Θεσσαλονίκης διὰ τὸ γαλλικὸν ἔθνος», στὴ βάπτιση τῆς 7 Ἰανουαρίου 1725.

Kemle (Kemble), στὴ βάπτιση τῆς 13 Αὐγούστου 1718, μνημονεύεται ὡς ἔξης: «ἡ ἀνάδοχος δεσποινὶς Ἀννα Κέμλε, θυγάτηρ τοῦ κυρίου προξένου τῆς Ἀγγλίας» καὶ στὴ βάπτιση τῆς 18 Ὁκτωβρίου 1718, ἀναφέρεται μ' αὐτές τις λέξεις: «ἡ ἀνάδοχος κυρία Μαρί Κέμλε σύζυγος τοῦ κυρίου προξένου τῆς Ἀγγλίας».

Stevensson, στὴ βάπτιση τῆς 10 Μαρτίου 1726: «ἡ ἀνάδοχος κυρία Ἀπόλλωνία, σύζυγος τοῦ ἐξοχωτάτου Stevensson, προξένου τῆς Ἀγγλίας».

Ἡδη τὰ περισσότερα δύνοματα μᾶς ἤταν γνωστὰ ἀπὸ διάφορες μελέτες. Ἀλλὰ γιὰ τὸ ὑποπροξενεῖο τῆς Σκοπέλου, ὁ Σβορῶνος¹ ἀναφέρει μόνο 2 δύνοματα ὑποπροξένων: τὸν Ἑνα, τὸν Louis Lebastier, γύρω στὰ 1695, καὶ τὸν ἄλλον, τὸν Gautier, στὰ 1726. Δὲν φαίνεται λοιπὸν νὰ ἔχῃ ἀφήσει πολλὰ ἵχνη ὁ Vincent Arnaud. Παραμένει δῆμος ἡ πληροφορία τοῦ μητρώου τοῦ παρεκκλησίου τοῦ γαλλικοῦ προξενείου, ποὺ τὸν παρουσιάζει ὡς ὑποπρόξενο στὴν Σκόπελο. Ὁ ἄλλος Arnaud, ὁ Antoine Arnaud, εἶναι πολὺ πιὸ γνωστός. Ἐμεινε πρόξενος τῆς Γαλλίας στὴν Θεσσαλονίκη ἀπὸ τὸ 1699 ὥς τὸ 1712². Ἡ ζωὴ του, δυστυχῶς, ἤταν κάθε ἄλλο παρά παραδειγματική· ὁ μολλὰς μάλιστα τῆς Θεσσαλονίκης εἶχε ζητήσει τὴν ἀπομάκρυνσή του³.

Ο πρόξενος François de Boismont ἔμεινε μὲ τὴν ἴδιότητα αὐτὴ στὴν Θεσσαλονίκη ἀπὸ τὸ 1712 ὥς τὸ 1724. Ἰδρυσε μάλιστα καὶ τρίτο ὑποπροξενεῖο στὸν Βόλο (Celidromy, Zaghora, Volo) καὶ διόρισε τὸ 1720 ὥς ὑποπρόξενο τὸν Ἐλληνα Raftáκη, ἀπὸ τὴν Σκόπελο⁴.

Ο Le Blanc de Favedic ὑπῆρξε πρόξενος ἀπὸ τὸ 1724 ὥς τὸ 1727, ἀλλὰ ἦλθε σὲ προστριβὴ μὲ τοὺς συμπατριῶτες του καὶ τελικὰ ἀναγκάσθηκε ἡ

1. N. G. Voronos, ἔ.ἀ., σ. 147.

2. N. G. Voronos, ἔ.ἀ., σ. 145.

3. N. G. Voronos, ἔ.ἀ., σ. 62.

4. N. G. Voronos, ἔ.ἀ., σ. 145 καὶ 147. Ἐδῶ δῆμος φαίνεται ὅτι (στὴ σ. 147) πρέπει νὰ διαβάσουμε 1720 καὶ ὅχι 1730, ἀφοῦ οἱ ἀναφορὲς εἶναι τοῦ 1720 καὶ 1725.

γαλλική κυβέρνηση νὰ στείλη ἔνα δικηγόρο στὴν Θεσσαλονίκη γιὰ νὰ ἐξετάσῃ τὴν ὑπόθεση¹.

Ο πρόξενος τῆς Ἀγγλίας Kemble, ἔμπορος στὴν Σμύρνη, ἐγκαταστάθηκε στὴν Θεσσαλονίκη στὶς 9 Ἀπριλίου 1718². Σὲ δ, τι ὅμως ἀφορᾶ τὸν Stevensson ὑπάρχει διαφωνία μεταξὺ τοῦ χειρογράφου μας καὶ τῆς μελέτης τοῦ Σβορώνου. Ο Σβορώνος³ ἀναφέρει τὸν Stevensson ὡς πρόξενο τῆς Ἀγγλίας μόνο ἀπὸ τὸ 1739, ἐνῶ τὸ χειρόγραφο τοῦ γαλλικοῦ προξενείου μᾶς τὸν παρουσιάζει ὡς ἥδη πρόξενο ἀπὸ τὸ 1726 τουλάχιστον.

Τὸ χειρόγραφο ὅμως δὲν προσφέρει πληροφορίες μόνο γιὰ δρισμένους προξένους. Παρέχει πολλές λεπτομέρειες ἐπίσης γιὰ τὰ διάφορα ἐπαγγέλματα, τὰ ὅποια ἔξασκοῦσαν οἱ Εὐρωπαῖοι στὴν Θεσσαλονίκη.

II. Ἄλλα ἐπαγγέλματα τῶν Εὐρωπαίων στὴν Θεσσαλονίκη

Ἀπὸ τὰ ἐπαγγέλματα, τὰ ὅποια εἶχαν σχέση μὲ τὸ προξενεῖο καὶ γιὰ τὰ ὅποια μᾶς πληροφορεῖ τὸ μητρώο, εἶναι τὸ ἐπάγγελμα ἡ μᾶλλον τὸ ἀξιώμα τοῦ Δραγούμανου: Βλέπουμε σ' αὐτὴ τὴν περίοδο 1702-1727 ὅτι ἀναφέρονται 2 δύνοματα δραγούμανων, δηλαδὴ διερμηνέων τὸ ἔνα εἶναι τοῦ Antoine Girardin, στὴ βάπτιση τῆς 8 Δεκεμβρίου 1710, ὅπου ἀναφέρεται ὡς ἔξῆς: «Ο ἀνάδοχος ὑπῆρξε ὁ κύριος Antoine Girardin, δραγούμανος τοῦ γαλλικοῦ ἔθνους, γεννηθεὶς εἰς τὴν νῆσον Σύρον εἰς τὸ Ἀρχιπέλαγος». Τὸ δὲ ἄλλο εἶναι τοῦ Thomas Antoine Ruffin, στὴ βάπτιση τῆς 6 Νοεμβρίου 1725, γιὰ τὸν ὅποιον τὸ μητρώο λέγει τὰ ἔξῆς: «Ἀνάδοχος ὑπῆρξεν ὁ κύριος Thomas Antoine Ruffin, δραγούμανος τοῦ γαλλικοῦ ἔθνους». Καὶ τὰ δύο δύνοματα μᾶς εἶναι γνωστά, ἀλλὰ πάλι γιὰ τὸν Girardin φαίνεται ὅτι ὑπάρχει διαφωνία μὲ τὸ βιβλίο τοῦ Σβορώνου, ὁ ὅποιος γράφει: «ὁ καθολικὸς Ἐλλην ἐκ Χίου Girardin κρατοῦσε τὴν θέση τοῦ πρώτου δραγούμανου στὸ προξενεῖο τῆς Θεσσαλονίκης»⁴.

Οπως εἶναι γνωστό, ἡ θέση τοῦ δραγούμανου ἐπὶ τουρκοκρατίας εἶχε μεγάλη σπουδαιότητα. Στὴν αὐλὴ τοῦ σουλτάνου ἡ ἐπιρροή τους ἦταν τεράστια. Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ ὑπῆρχε στὴν αὐλὴ τοῦ σουλτάνου, γινόταν, ἀν καὶ σὲ μικρότερο βαθμό, στὶς πρεσβεῖες καὶ στὰ προξενεῖα: οἱ δραγούμανοι ἦταν σπουδαῖα πρόσωπα. «Οσον ἀφορᾶ τὸν Girardin, μαθαίνουμε⁵ ὅτι ἦ-

1. N. G. Svoronos, ἔ.ἀ., σ. 145 καὶ 165.

2. N. G. Svoronos, ἔ.ἀ., σ. 166.

3. N. G. Svoronos, ἔ.ἀ., σ. 166, ὅπου ὁ Stevensson τοῦ χειρογράφου μας γράφεται σωστά Stevenson.

4. N. G. Svoronos, ἔ.ἀ., σ. 149.

5. N. G. Svoronos, ἔ.ἀ., σ. 149.

ταν πάρα πολὺ πλούσιος, δτι είχε κτίσει μία άπο τις ώραιότερες βίλλες της Θεσσαλονίκης καὶ είχε δωρήσει μία ἄλλη στήν έρωμένη του. Πληροφορούμεθα ἐπίσης δτι είχε νυμφευθῆ μία δρφανή προστατευομένη τοῦ ἐμπόρου Rousset, ἀλλὰ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο τὸ μητρῶο μᾶς δίνει ἐπὶ πλέον τήν πληροφορία δτι ἡ σύζυγός του ὀνομαζόταν Rose Catherine Ver καὶ αὐτὴ ἡ οἰκογένεια Ver μᾶς είναι γνωστὴ ἀπὸ τὸ μητρῶο. Ἡ ἐν λόγῳ Rose ἀναφέρεται π.χ. στὴ βάπτιση τῆς 17 Ἰανουαρίου 1720 ὡς ἔξῆς: «ἡ ἀνάδοχος, Δίς Rose Catherine Ver, σύζυγος τοῦ Kou Girardin», καὶ στὴ βάπτιση τῆς 18 Μαρτίου 1720: «καὶ ἡ Δίς Rose Vert σύζυγος τοῦ Kou Antoine Girardin ὑπῆρξε ἀνάδοχος». Γνωρίζουμε ἀπὸ τις ἄλλες πράξεις μία οἰκογένεια Ver, τῆς ὁποίας ὁ οἰκογενειάρχης ἦταν ιατρὸς καὶ ἡ μητέρα ὀνομάζετο Catherine, τὸ γένος Sicard¹. Φαίνεται λοιπὸν δτι ἡ Rose Catherine ἦταν ἡ ἀδελφὴ τοῦ ιατροῦ ἡ μᾶλλον κόρη του.

Ο Thomas Ruffin, ὁ ἄλλος δραγουμάνος, ἀναφέρεται στὸν κατάλογο τῶν Γάλλων τὸ ἔτος 1721².

Κα γ κ ε λ ἀ ρ i o c s τ o û γ a λ λ i k o û ἔ θ ν o u s: Στὸ προξενεῖο, μαζὶ μὲ τὸν δραγουμάνο, ὑπῆρχε καὶ ἄλλο σπουδαῖο πρόσωπο, ὁ καγκελάριος, δεξὶ χέρι τοῦ προξένου. Ἡ ὑπογραφὴ τοῦ καγκελαρίου ἐπικύρωνε τις πράξεις ποὺ δὲν ἦταν τῆς ἀποκλειστικότητος τοῦ προξένου. Τὸ μητρῶο μᾶς δίνει δύο ὀνόματα καγκελαρίου. Τὸ πρῶτο είναι τοῦ Jean-François Boyer, ὁ ὁποῖος ἀναφέρεται ὡς καγκελάριος στὴ βάπτιση τῆς 26 Ἰουλίου 1705: «Ο ἀνάδοχος ὁ Κύρ Jean-François Boyer, καγκελάριος τοῦ γαλλικοῦ ἔθνους τῆς αὐτῆς πόλεως τῆς Θεσσαλονίκης, γεννηθεὶς εἰς Μασσαλίαν». Ο ἄλλος είναι ὁ Louis Legrand, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα βρίσκεται στὴ βάπτιση τῆς 24 Ἰανουαρίου 1722 στήν ἔξῆς φράση: «ο ἀνάδοχος Κύριος Louis le Grand, καγκελάριος τῆς Γαλλίας».

Ο i ἔ μ π o r o i: Τὰ περισσότερα ὀνόματα φυσικὰ ἀντιπροσωπεύουν τοὺς ἐμπόρους, γιατὶ αὐτοὶ ἦταν οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς Εὐρωπαίους στήν Θεσσαλονίκη.

Πρὶν ἔξετάσουμε τις πληροφορίες τοῦ μητρώου, δίνουμε τὸν κατάλογο τῶν ἐμπόρων ποὺ βρίσκουμε στὸ μητρῶο, κατ' ἀλφαβητικὴ σειρά:

Ange Bezud, Honoré Bronde, Michel Calvas, Joseph de Cromety, Jean d'Amiras, Pietro della Tola, Charles Fabre, Paul Fabre, François Fray, Etienne Gautier, Louis Gauthier, Pierre Gauthier, Jean Guerin, Jean de Maisonneuve, François Rousset, Stevensson, André Vicard.

1. Πράξη βαπτίσεως τῆς 26.4.1718.

2. N. G. Svoronos, ἔ.ἄ., σ. 144.

”Ολα αὐτὰ τὰ δύναματα, στὸ μητρῶο ἀκολουθοῦνται συνήθως ἀπὸ τὸ δόνομα τοῦ τόπου προελεύσεως. ”Ετσι π.χ. διαβάζουμε στὴ βάπτιση τῆς 14 Ἰουλίου 1703 ὅτι: «‘Ο ἀνάδοχος, κύριος Honnoré Bronde, ἔμπορος ἀπὸ τὴν πόλη Μασσαλίας, διαμένων εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν τῆς Θεσσαλονίκης». Ἐπίσης στὴ βάπτιση τῆς 24 Ἰανουαρίου 1706: «‘Ο ἀνάδοχος Κος Charles Fabre, ἔμπορος, γεννηθεὶς εἰς τὴν πόλιν τῆς Μασσαλίας, διαμένων εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν», καὶ ἄλλοι.

’Αλλὰ βρίσκουμε πολλὰ δύναματα ἄλλων ἐμπόρων, τὰ δόποια δὲν ἀναφέρονται ως δύναματα ἐμπόρων καὶ γι’ αὐτὸ δὲν τὰ ἀναφέραμε στὸν κατάλογο τῶν ἐμπόρων, ἂν καὶ γνωρίζουμε τὸ ἐπάγγελμά τους ἀπὸ ἄλλες πηγές. ’Απ’ αὐτοὺς π.χ. βρίσκουμε τοὺς Joseph Espanet (βάπτιση τῆς 2-7-1715), Jean-Baptiste Gilli ἡ Gilly (π.χ. βάπτ. τῆς 6-4-1721), Joseph Garrat (βάπτ. τῆς 3-10-1718), κ.ἄ.

Οἱ ἔμποροι ποὺ διέμεναν στὴν Ἀνατολὴ κατὰ τὸν 18ο αἰώνα ἀντιπροσώπευαν συνήθως ἄλλους ἐμπορικοὺς οἴκους, τῶν δόποιων δὲ κεντρικὸς οἶκος ἦταν στὴν Δύση. ”Ενα ἀπὸ τὰ κυριώτερα ἐμπορεύματα μὲ τὸ δόποιο ἀσχολοῦντο οἱ Εὐρωπαῖοι ἔμποροι, φαίνεται νὰ ἦταν τὸ ἐμπόριο τῶν ὑφασμάτων, εἴτε σὲ σινδόνια εἴτε σὲ τεμάχια ἀπὸ βελούδινο ὑφασμα κ.ἄ. ’Απὸ τὰ εἰσαγόμενα προϊόντα βρίσκουμε τὰ ρολόγια, τὰ ποτήρια, τὸ χαρτὶ καὶ διάφορα ὄπλα¹.

Οἱ ἔμποροι μερικὲς φορὲς ἴδρυαν στὴν Θεσσαλονίκη νέους οἴκους σὲ συνεταιρισμό, ὥπως π.χ. ὁ ἐμπορικὸς οἶκος Calvas καὶ d’Amiras². Τὸ μητρῶο μᾶς ἀναφέρει ἐπίσης τὸν Paul Fabre ώς «ἀντιπρόσωπον τοῦ ἔθνους», στὴ βάπτιση τῆς 12 Ἀπριλίου 1723. ’Ο ρόλος τοῦ ἀντιπροσώπου ἦταν νὰ ὑπερασπίζῃ τὰ δικαιώματα τῶν ἐμπόρων καὶ τῶν λοιπῶν Γάλλων ἰδίως στὰ οἰκονομικὰ ζητήματα. Οἱ «ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους» εἶχαν μία ἰδιαίτερη θέση στὴ μικρὴ κοινωνία τῶν Γάλλων καὶ τοὺς μνημόνευαν ἰδιαίτερα, ὥπως τὸ βλέπουμε π.χ. στὴ μαρμάρινη πλάκα τῆς θεμελιώσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Θεσσαλονίκης.

Τὸ ἐμπόριο στὴν Θεσσαλονίκη, κατὰ τὸν 17ον καὶ 18ον αἰ., ἦταν, ὥπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν πολὺ σοβαρὴ μελέτη τοῦ Σβορώνου, ἔνα ἐμπόριο μὲ πρῶτο καὶ κύριο ἐμπόρευμα τὰ ὑφάσματα καὶ τὰ σινδόνια. Οἱ Ἀγγλοί, οἱ Ὀλλανδοί, οἱ Ἐνετοί καὶ οἱ Γάλλοι ἔφερναν στὴν Θεσσαλονίκη τὰ σινδόνια τους, τὶς «λονδρέζες» τους, τὶς πρῶτες ἡ δεύτερες τους «λονδρίνες» καὶ τὰ πουλοῦσαν στοὺς ἐντόπιους ἐμπόρους, ἀπὸ τοὺς δόποιους αὐτὰ τὰ σινδόνια διασκορπίζονταν στὰ διάφορα παζάρια σὲ δλη τὴν Μακεδονία, στὴν Ἀλβανία, στὴν Σερβία καὶ στὴν Βουλγαρία. «Εἶναι περίπου μία μόνο δεκαετία,

1. N. G. Svoronos, ἔ.ἄ., σ. 220-229.

2. N. G. Svoronos, ἔ.ἄ., σ. 143.

γράφει ό de Boismont στήν εκθεσή του για τὸ ἐμπόριο τῶν σινδονίων στήν Θεσσαλονίκη στὰ 1714, ποὺ φημίζονται στήν Θεσσαλονίκη τὰ γαλλικὰ σινδόνια. Σχεδὸν καθόλου δὲν ἦταν γνωστὰ ἡ μόνο ἀγγλικὰ καὶ ὀλλανδικὰ πουλοῦσαν»¹.

Τὰ περισσότερα κέρδη γιὰ τοὺς Γάλλους προέρχονται ἀπὸ τὴν πώληση τῶν ὑφασμάτων καὶ ἴδιως τῶν σινδονίων. Ἀπὸ τὰ ἄλλα εἰσαγόμενα προϊόντα ἦταν οἱ σκοῦφοι (φέζ), τὰ ρολόγια, στὰ χέρια τῶν Ἀγγλων τὰ ὅπλα, τὰ κοσμήματα καὶ τὸ χαρτί, προερχόμενο περισσότερο ἀπὸ τὴν Βενετία.

Οἱ ἀρτοποιοί: "Ἄλλο ἐπάγγελμα τῶν Εὐρωπαίων στήν Θεσσαλονίκη, κατὰ τὸ χειρόγραφο, εἶναι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἀρτοποιοῦ. Πράγματι, γιὰ τὴν περίοδο μας βρίσκουμε τρία ὀνόματα ἀρτοποιῶν καὶ ἔνα ποὺ εἶχε σχέση μὲ τοὺς ἀρτοποιούς. Τὰ ὀνόματα εἶναι τὰ ἔξης: Jacques - Frédéric Brun, Jean Chassaud, François Oreille, Ambroise Regnault.

Τὸ μητρῶο μᾶς δίνει τὶς ἔξης πληροφορίες γιὰ τὸν καθένα:

Jacques - Frédéric Brun ἢ Brunn: Βρίσκουμε πολλὲς φορὲς τὸ ὄνομά του. Ἡ ὀρθογραφία γιὰ τὸ ὄνομα αὐτὸ δὲν εἶναι σταθερή. Ἔτσι, στὴ βάπτιση τῆς 31 Ιανουαρίου 1711, διαβάζουμε: «Maitre Jacques-Frédéric Brun, natif d'Alsace, boulanger etabli en cette ville», ἐνῷ στὴ βάπτιση τῆς 7 Φεβρουαρίου 1712 (χφ. σ. 12) διαβάζουμε «Maitre Jacques-Frédéric Brunn, natif d'Alsace, boulanger etabli en cette ville».

Ο ἴδιος ὑπογράφει «Jacob Braun». Αὐτὸ δόφείλεται στὴ γερμανικὴ καταγωγὴ τοῦ ὀνόματος. Ὁ ἀρτοποιὸς Brunn, εἶχε γεννηθῆ στὴν Ἀλσατία. "Οπως εἶναι γνωστό, ἡ Ἀλσατία εἶναι μία περιοχὴ ὅπου οἱ κάτοικοι χρησιμοποιοῦν μία γερμανικὴ διάλεκτο, ἀκόμα καὶ σήμερα. Ἡ Ἀλσατία ἔγινε γαλλικὴ στὰ 1648, ἐπὶ Λουδοβίκου τοῦ 14ου. Εἶναι λοιπὸν φανερό, ὅτι τὰ ὀνόματα δὲν εἶχαν ἀκόμα πάρει τὴν δριστική τους ὀρθογραφία. Καί, πολὺ πιθανῶς, ὁ Jacques Brunn δὲν γνώριζε καλὰ τὴ γαλλικὴ γλώσσα. Εἶναι δῆμος ἐνδιαφέρον νὰ μάθουμε δι τι «φουρνάρηδες» ἔρχονταν ἀπ' αὐτὴ τὴ μακρινὴ περιοχή, γιὰ νὰ ἐργάζωνται στὴν Θεσσαλονίκη.

Στὴ βάπτιση τῆς 24 Ιανουαρίου 1722, ὁ πατὴρ Tarillon τὸν ὄνομάζει «boulanger de la nation», «ἀρτοποιὸ τῆς παροικίας». Ὁπως θὰ δοῦμε ἀμέσως δὲν ἦταν ὁ μόνος ἀρτοποιὸς τῶν Γάλλων. Πάντως φαίνεται δι τοὺς Γάλλους προτιμοῦσαν νὰ ἔχουν τὸ δικό τους ἀρτοποιό, καθὼς καὶ ὀρισμένα ἄλλα καταστήματα, ποὺ ἀμεσα τοὺς ἔξυπηρετοῦσαν.

Jean Chassaud: Ὁ Jean Chassaud ἀπὸ τὴν Μασσαλία, ἀρτοποιός, ἐγκαταστημένος στὴν Θεσσαλονίκη (βάπτιση τῆς 14 Ιουλίου 1703), ἔμεινε ἀρκετὰ χρόνια ὡς ἀρτοποιὸς στὴν πρωτεύουσα τῆς Μακεδονίας. Πράγματι,

1. N. G. Svoronos, ἔ.δ., σ. 222.

τὸν βλέπουμε στὸ μητρῶο μας ἀπὸ τὸ 1703 μέχρι τὸ 1718. Ἀλλὰ θὰ δοῦμε ἀργότερα τὴν κόρη του Marianne παντρεμένη μὲ ἔναν ἀρτοποιὸ ἐπίσης γιὰ τοὺς Γάλλους. Φαίνεται ὅτι ὁ Jean Chassaud εἶχε ἔλθει στὴν Θεσσαλονίκη μὲ τὴν οἰκογένειά του, γιατὶ ἀπὸ τὸ μητρῶο μαθαίνουμε ὅτι ἡ κόρη του Marianne εἶχε γεννηθῆ στὴν Μασσαλία (βάπτιση τῆς 31 Ἰανουαρίου 1711), καθὼς καὶ ἡ γυναῖκα του Claire Olive (βάπτιση τῆς 14 Ἰουλίου 1703). Στὴν Θεσσαλονίκη θὰ ἀποκτήσῃ 5 παιδιά: τοὺς Honoré, Marie-Thérèse, Jean καὶ Charles (1703-1709) καὶ ἔπειτα ἀπὸ 9 χρόνια θὰ ἀποκτήσῃ τὸν François.

François Oreille: Κοντὰ στὴν διμάδα τῶν ἀρτοποιῶν βρίσκουμε καὶ ἔναν François Oreille. Τὸ χειρόγραφο τὸν ἀναφέρει στὴ βάπτιση τῆς 20 Δεκεμβρίου 1723 μὲ τὰ ἔξης λόγια: «Ο ἀνάδοχος, μάστορας François Oreille, maître traiteur». Αὐτὸς ὁ ὄρισμὸς τοῦ traiteur σημαίνει καθαυτὸ κάποιον ποὺ πουλᾶ φαγητά, ὅπως π.χ. ὁ ἴδιοκτήτης ἐνὸς ἐστιατορίου, μιᾶς ταβέρνας. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Oreille ἀναφέρεται σὲ μία βάπτιση, ὅπου ὅλοι εἶναι ἀρτοποιοὶ καὶ ἔπειδὴ στὴ συνέχεια τοῦ κειμένου διαβάζουμε: «ἡ ἀνάδοχος Δεσποινὶς Marianne Olive, σύζυγος τοῦ μάστορα Ambroise Regnault ἐπίσης ἀρτοποιοῦ», δὲν ἀποκλείεται ὁ François Oreille στὸ ἐστιατόριο του νὰ πουλοῦσε καὶ ψωμιά.

Ambroise Regnault: Γιὰ τὸν ἀρτοποιὸ Ambroise Regnault ἡ Renault, ἔχουμε ἀρκετὲς πληροφορίες ἀπὸ τὸ μητρῶο. Μαθαίνουμε ὅτι ἦταν ἀπὸ τὴν Μασσαλία (βάπτιση τῆς 24 Ὁκτωβρίου 1723) καὶ ὅτι ἦταν νυμφευμένος μὲ τὴν Marianne Chassaud (ἀὐτόθι), ἡ ὥποια ἦταν κόρη τοῦ ἀρτοποιοῦ Jean Chassaud (βάπτιση τῆς 31 Ἰανουαρίου 1711) καὶ γεννημένη στὴν Μασσαλία ἐπίσης (ἀὐτόθι). Δὲν ἀποκλείεται νὰ πῆρε ὁ Ambroise τὸ κατάστημα τοῦ Jean Chassaud, πάντως τουλάχιστον στὰ τέλη τοῦ 1718 ἦταν ἥδη νυμφευμένος μὲ τὴν κόρη τοῦ Jean Chassaud, γιατὶ στὴ βάπτιση τῆς 2 Ἰουνίου 1719, πράξη τῆς κόρης του Rose, τὸ μητρῶο γράφει τὸ ὄνομα τῆς μητέρας «Δεσποινὶς Marianne Chassaud» καὶ ὁ Ambroise συναντᾶται ἥδη ὡς «ἀρτοποιὸς τῆς παροικίας (τοῦ ἔθνους)». Πρέπει νὰ σημειώσουμε ὅτι κατὰ τὸν 17ον καὶ 18ον αἰώνα, στὴν Γαλλίᾳ, ὁ τίτλος «Δεσποινὶς» ἀκολουθοῦσε συνήθως τὸ ὄνομα τῆς μητέρας στὶς πράξεις βαπτίσεων. Ἀνάμεσα στὰ χρόνια 1719 καὶ 1726 ἡ Marianne θὰ ἀποκτήσῃ τέσσερα παιδιά.

Ἀπὸ τὶς πληροφορίες αὐτὲς βλέπουμε λοιπὸν ὅτι οἱ ἀρτοποιοὶ ἦταν σχεδὸν πάντοτε τουλάχιστον δύο, ἀφοῦ ἔχουμε πρῶτα τὸν Jean Chassaud καὶ τὸν Jacques Brunn καὶ κατόπιν τὸν ἴδιον τὸν Jacques Brunn ἡ Brun καὶ τὸν Ambroise Regnault ἡ Renault. Ἐπίσης, βλέπουμε ὅτι οἱ σχέσεις μεταξύ τους ἦταν στενές. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ambroise, ποὺ νυμφεύθηκε τὴν κόρη τοῦ Jean Chassaud, βλέπουμε στὴ βάπτιση τῆς 20 Δεκεμβρίου 1723 μία συγκέντρωση τῶν ἀρτοποιῶν μὲ τὴν εὐκαιρία τοῦ εὐτυχοῦ αὐτοῦ γεγονότος. Πρό-

κειται γιὰ τὴ βάπτιση τῆς Μαρίας, κόρης τοῦ Jacques Brunn, ἀρτοποιοῦ... «ὁ ἀνάδοχος, μάστορας François Oreille, maître traiteur, ἡ ἀνάδοχος Δεσποινὶς Marianne Olive, σύζυγος τοῦ μάστορα Ambroise Regnault, ἐπίσης ἀρτοποιοῦ».

Φαίνεται λοιπὸν ὅτι κάθε «ἔθνος» εἶχε τὸ ἀρτοποιεῖο του καὶ τοὺς δικούς του ἀρτοποιούς.

Ξενοδόχοις καὶ μαître: Τὸ χειρόγραφο μᾶς δίνει ἔνα ὄνομα ξενοδόχου καὶ ἄλλο ὄνομα maître d'hotel, μὲ τὴν ἔννοια τοῦ «μαίτρο» τῶν καλῶν οἰκιῶν.

Τὸ πρῶτο, τὸ ὅποιον ἀναφέρεται σὲ πραγματικὸ ξενοδόχο, εἶναι τοῦ Jean Gelouri καὶ τὸ δεύτερο τοῦ Marcel Maroillier.

Jean Gelouri: Γιὰ τὸν Jean Gelouri ἔχουμε ἀρκετὲς πληροφορίες, γιατὶ ἀναφέρεται πολλὲς φορὲς στὸ μητρῶο. Ὁ Jean Gelur ἡ Geluri ἦταν ξενοδόχος στὴν Θεσσαλονίκη (βάπτ. τῆς 11 Φεβρουαρίου 1714). Ἡταν γεννημένος στὴ Νεάπολη καὶ ἐγκατεστημένος στὴ Θεσσαλονίκη (βάπτ. τῆς 12 Ἀπριλίου 1711). Ἡ γυναίκα του ὀνομαζόταν Αἰκατερίνη ἡ Σμαράγδα (Catherine dite Smaragde, βάπτ. τῆς 8 Δεκεμβρίου 1710, βάπτ. τῆς 31 Ιανουαρίου 1711, 11 Φεβρουαρίου 1714, 19 Μαρτίου 1719).

Marcel Maroillier: Ὁ Marcel Maroillier ἦταν «μαίτρο» στὴν οἰκία τοῦ προξένου Le Blanc. Αὐτὸ τὸ μαθαίνουμε ἀπὸ διάφορες πράξεις. Ἔτσι στὴ βάπτιση τῆς 13 Ιουνίου 1726 διαβάζουμε: «...ἐβαπτίσθη ἡ κόρη τοῦ κυρίου Marcel Maroillier, maître d'hotel τοῦ κυρίου Le Blanc, προξένου τῆς Θεσσαλονίκης». Τὸν συναντοῦμε ἐπίσης στὴ βάπτιση τῆς 6 Ιανουαρίου 1725 γιὰ τὸν γιό του, ἐνδὲ στὴ βάπτιση τῆς 28 ὁκτωβρίου 1726 παρευρίσκεται ὡς ἀνάδοχος. Εἶχε νυμφευθῆ τὴν Anne-Catherine Larcher (αὐτόθι, στὶς βαπτίσεις τῶν τέκνων του).

Γιατροί: Συναντοῦμε τρία ὀνόματα γιατρῶν καὶ χειρουργῶν στὸ μητρῶο μας γιὰ τὴν περίοδο αὐτή. Αὐτὰ τὰ ὀνόματα εἶναι τοῦ Pierre Bellaigue, τοῦ Hieronymo Moro καὶ τοῦ κυρίου Ver. Τὰ δύο πρῶτα ὀνόματα εἶναι τῶν χειρουργῶν καὶ τὸ τρίτο τοῦ γιατροῦ.

Pierre Bellaigue: Ὁ Pierre Bellaigue, ἀναφέρεται σὲ πολλὲς πράξεις βαπτίσεων, καὶ πρῶτα πρῶτα στὶς βαπτίσεις τῶν παιδιῶν του. Ἔτσι μαθαίνουμε ὅτι ὁ Pierre Bellaigue, «χειρούργος στὸ ἐπάγγελμα» (βάπτ. τῆς 30 Μαρτίου 1707) εἶχε γεννηθῆ στὸ Clermont τῆς Auvergne (αὐτόθι) καὶ ἡ ἐνορία του ἦταν ἡ ἐνορία τοῦ Saint-Ginet (βάπτ. τῆς 7 Νοεμβρίου 1702). Εἶχε νυμφευθῆ τὴν Ἐλληνίδα Θηρεσία Ἡλιάν, «Ἐλληνίδα τὸ ἔθνος» (αὐτόθι). Ἀνάμεσα στὰ 1702 καὶ 1711 θὰ βαπτίσῃ στὴν ἐκκλησία τέσσερα παιδιὰ ποὺ τοῦ γεννήθηκαν στὴν Θεσσαλονίκη ἀπὸ τὴ σύζυγό του.

H i e r o n y m o M o r o: Ὁ Hieronymo Moro ἀναφέρεται ώς maître chirurgien, καθηγητής χειρουργος, ἐγκατεστημένος στὴν Θεσσαλονίκη, ἀπὸ τὴν Βενετία (βάπτ. τῆς 13 Ἰουνίου 1706). Εἶχε νυμφευθῆ μία Ἑλληνίδα τῆς Θεσσαλονίκης, τὴν Σελόν (ἴσως ἔβραϊκής καταγωγῆς). Βλέπουμε δτὶ στὴ βάπτιση τῆς κόρης τους Μαρίας - Θηρεσίας ἀνάδοχος εἰναι ἡ σύζυγος τοῦ ἄλλου χειρουργοῦ ποὺ ἦδη ἀναφέραμε, ἡ Ἑλληνίδα Ἡλιάν.

V e r ἡ V a i r ἡ V e r t: Ὁ γιατρὸς Ver ἡ Vair ἡ Vert, τοῦ ὁποίου δὲν εἶναι γνωστὸ τὸ βάπτιστικὸ ὄνομα, ἀναφέρεται σὲ δρισμένες πράξεις. Ἐτσι, στὶς 15 Αὐγούστου 1718 στὴ βάπτιση τῆς κόρης του Ἀννας, μαθαίνουμε δτὶ ὑπάρχει μία οἰκογένεια μὲ αὐτὸ τὸ ὄνομα Ver. Στὴ βάπτιση τῆς 26 Ἀπριλίου 1718 μνημονεύεται δτὶ ὁ κύριος Ver εἰναι γιατρὸς καὶ δτὶ ἡ σύζυγός του ὄνομάζεται Αἰκατερίνη, τὸ γένος Sicard. Στὶς 6 Νοεμβρίου 1725 πληροφορούμεθα δτὶ ὑπάρχει καὶ μία Rose-Catherine Vair, ἡ ὁποία ἦταν σύζυγος τοῦ Girardin ὅπως μᾶς βεβαιώνει ἄλλη πράξη.

N a û t e c s: Βρίσκουμε δύο δνόματα ναυτῶν στὸ μητρῶο καὶ ἔνα τρίτο μὲ τὸ ἐπάγγελμα «estiveur», ποὺ νομίζουμε δτὶ ἔχει σχέση μὲ τὰ πλοῖα.

Τὰ δύο δνόματα ναυτῶν εἶναι τοῦ Fougasse, «καπετάνιος τοῦ πλοίου Ἀγία Βαρβάρα», στὴ βάπτιση τῆς 2 Ἰουλίου 1727 («Le parrain, monsieur Etienne Mathieu Fougasse, capitaine du vaisseau La Sainte Barbe») καὶ τοῦ Jean-Baptiste Beaumont στὴ βάπτιση τῆς 12 Ἰουνίου 1725, δπου ἀναφέρεται ὡς «Γάλλος καπετάνιος».

Τὸ τρίτο, ποὺ νομίζουμε δτὶ εἶχε σχέση μὲ τὰ πλοῖα, εἶναι τοῦ Angelo Giera ἡ Giaro, ποὺ βρίσκουμε σὲ πολλὲς πράξεις (π.χ. στὴ βάπτιση τῆς 16 Ἀπριλίου 1720, τῆς 12 Ἰουνίου 1725, τῆς 15 Μαΐου 1723) καὶ τὸ ὁποῖο συνοδεύεται σὲ δρισμένα χωρία ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἐπαγγέλματος «estiveur». Αὐτὸ τὸ ὄνομα φαίνεται νὰ σημαίνῃ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ἐπιβλέπει τὴ φόρτωση τοῦ πλοίου (estiver la cargaison).

Πολλὲς σχέσεις θὰ ἔχῃ ἀργότερα ἡ ἐνορία μὲ τὴ ζωὴ τοῦ λιμανιοῦ. Θὰ δοῦμε μερικοὺς καπεταναίους νὰ ἐμπιστεύονται τὰ χρήματά τους στοὺς ἵερεῖς, θὰ δοῦμε τοὺς ἱερεῖς νὰ κάνουν κατήχηση στοὺς ναῦτες. Ἡ κίνηση τῶν γαλλικῶν πλοίων στὴν Θεσσαλονίκη θὰ γίνη δλοένα καὶ μεγαλύτερη.

P á φ t e c s: Στὴν Θεσσαλονίκη κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν βρίσκουμε καὶ ράφτες, οἱ ὁποῖοι ἐργάζονται γιὰ τὸ «ἔθνος». Ἐτσι ἔχουμε δύο δνόματα ραφτῶν: τὸ ἔνα εἶναι τοῦ Jean Bel ἡ Belle καὶ τὸ ἄλλο εἶναι τοῦ Joseph Ricaud.

Ὁ Joseph Ricaud, ἀναφέρεται ώς «μάστορας ράφτης» (maître tailleur) στὴ βάπτιση τῆς 25 Νοεμβρίου 1726. Ὑπογραφή του ἐπίσης συναντοῦμε καὶ στὴ βάπτιση τῆς 28 Ὀκτωβρίου 1726.

‘Ο Jean Bel ή Belle άναφέρεται πολλές φορές καὶ αὐτός, ώς «μάστορας ράφτης», π.χ. στή βάπτιση τῆς 24 Σεπτεμβρίου 1718. Πέθανε τέλη τοῦ 1720 ή ἀρχές τοῦ 1721, γιατὶ στή βάπτιση τοῦ γιοῦ του ‘Υακίνθου, ποὺ ἔγινε μετὰ ἀπὸ τὶς 6’ Απριλίου 1721, διαβάζουμε ὅτι ὁ Jean Bel εἶχε ἡδη πεθάνει.

Μ α ρ α γ κ ó ζ: Βρίσκουμε ἀνάμεσα στὰ διάφορα ἐπαγγέλματα τῶν καθολικῶν καὶ ἔνα μαραγκό, ἐπιπλοποιό, τὸν Μᾶρκο Λούβαρη, ἀπὸ τὴ Σύρο. Μᾶς τὸ ἀναφέρει ἡ πράξη τῆς 28 Ὁκτωβρίου 1726: «Τὴν 28 Ὁκτωβρίου ἐβαπτίσθηκε ἡ ‘Αγνή, κόρη τοῦ Μάρκου Λούβαρη, ἐπιπλοποιοῦ, ἀπὸ τὴν νῆσο Σύρο, ἐγκατεστημένου σ’ αὐτῇ τὴν πόλην...».

Γνωρίζουμε ὅτι στὰ νησιὰ ὑπῆρχαν καλοὶ ξυλουργοὶ καὶ ἥταν χρήσιμοι ἄνθρωποι ὅχι μόνο γιὰ τὰ κοινὰ ἐπιπλα, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ γενικὰ γιὰ κάθε ἐργασία τοῦ ξύλου, δπως ἥταν π.χ. οἱ διάφορες ἐργασίες ποὺ γίνονταν ἐπάνω στὰ πλοῖα καὶ «καΐκια».

Χ ρ υ σ ο χ ó ο ζ: “Ἄλλο ἐπάγγελμα ποὺ παραδίδει τὸ χειρόγραφό μας εἶναι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ χρυσοχόου. Πρόκειται γιὰ ἔναν Ἀνδρέα Μακρῆ ἀπὸ τὴν Κέρκυρα, τὸν δόποιο τὸ χειρόγραφο μᾶς παρουσιάζει ώς χρυσοχόο (π.χ. στὴν πράξη τῆς 21 Νοεμβρίου 1707, τῆς 8 Δεκεμβρίου 1710...) καὶ ἐπίσης ώς «ἐγκατεστημένον ὑπὸ τὴν προστασία τῆς Γαλλίας» (πράξη τῆς 21 Νοεμβρίου 1707). Σὲ ὅτι ἀφορᾶ τὴν προστασία τῆς Γαλλίας, ὁ Σβορῶνος παρατηρεῖ ὅτι «τὸ 1715 ὁ ‘Υπουργὸς γνωστοποιεῖ στοὺς προξένους τῶν «Echelles» ὅτι οἱ διατάξεις τοῦ βασιλέως ἐπέτρεπαν τὴν χορήγηση τῆς προστασίας σὲ ὅσους ‘Οθωμανοὺς ὑπηκόους θὰ τὸ ζητοῦσαν»¹.

Ο π λ ο π ώ λ η ζ: Βρίσκουμε ἐπίσης δύο ὄπλοπῶλες ἢ ὄπλοδιορθωτὲς (armurier). Τὸ χειρόγραφο ἀναφέρει τὰ δνόματα τοῦ Lorenzo Cavalieri, «maître-armurier», σὲ μία βάπτιση τῆς 8 (;) 1708 καὶ τὸ ἄλλο τοῦ μάστορα Laurent, armurier, ποὺ συναντοῦμε π.χ. σὲ μία βάπτιση τῆς 24 Σεπτεμβρίου 1718. Αὐτὲς οἱ πληροφορίες εἶναι χρήσιμες. Βλέπουμε ὅτι ἐπὶ τουρκοκρατίας τὸ ἐμπόριο τῶν ὄπλων ἐπετρέπετο σὲ ὁρισμένους Εὐρωπαίους.

Σ τ ρ α τ η γ ó τ ṧ ν Κ ο ζ á κ ω ν: Τέλος βρίσκουμε ἔναν περίεργο «στρατηγὸ τῶν Κοζάκων», τὸν κόμητα d’Orlik, σὲ μία βάπτιση τῆς 13 Ἰουνίου 1726, ὅπου ἀναφέρεται ώς ἀνάδοχος (βλ. εἰκ. 1). Ἐπρόκειτο γιὰ πραγματικὸ «στρατηγὸ τῶν Κοζάκων» ἢ γιὰ ἔναν ἀπλὸ τυχοδιώκτη; Δὲν ἔχουμε στὸ χειρόγραφό μας ἄλλες πληροφορίες γιὰ τὸ πρόσωπο αὐτό.

Εἴδαμε σύντομα τὸ πῶς ἀρχισε ἡ ἐνορία τῶν καθολικῶν στὴν Θεσσαλο-

1. N. G. Voronos, §.ά., σ. 150.

νίκη. Ἀπὸ τὸ χειρόγραφό μας ἀντλήσαμε ὁρισμένες πληροφορίες γιὰ τοὺς Εὐρωπαίους, οἱ δόποιοι τότε εἶχαν σχέσεις μὲ τὴν ἐνορία. Ἀν λάβουμε ὑπὸψη τὸ γεγονός ὅτι τότε στὴ Γαλλία οἱ διάφορες ἐνορίες ἔπαιζαν τὸ ρόλο τῶν σημερινῶν ληξιαρχείων καὶ ὅτι ἀβάπτιστο παιδὶ στὴν τότε κοινωνία ἦταν σχεδὸν ἀδιανόητο γεγονός, καταλαβαίνομε ὅτι τὸ μητρώο τῶν βαπτίσεων τοῦ γαλλικοῦ προξενείου μᾶς πληροφορεῖ πιστὰ καὶ ἀκριβέστατα, εἰδικὰ γιὰ τοὺς Γάλλους καὶ πιὸ γενικὰ γιὰ ὅλους τοὺς καθολικοὺς ποὺ ζούσαν στὴν Θεσσαλονίκη.

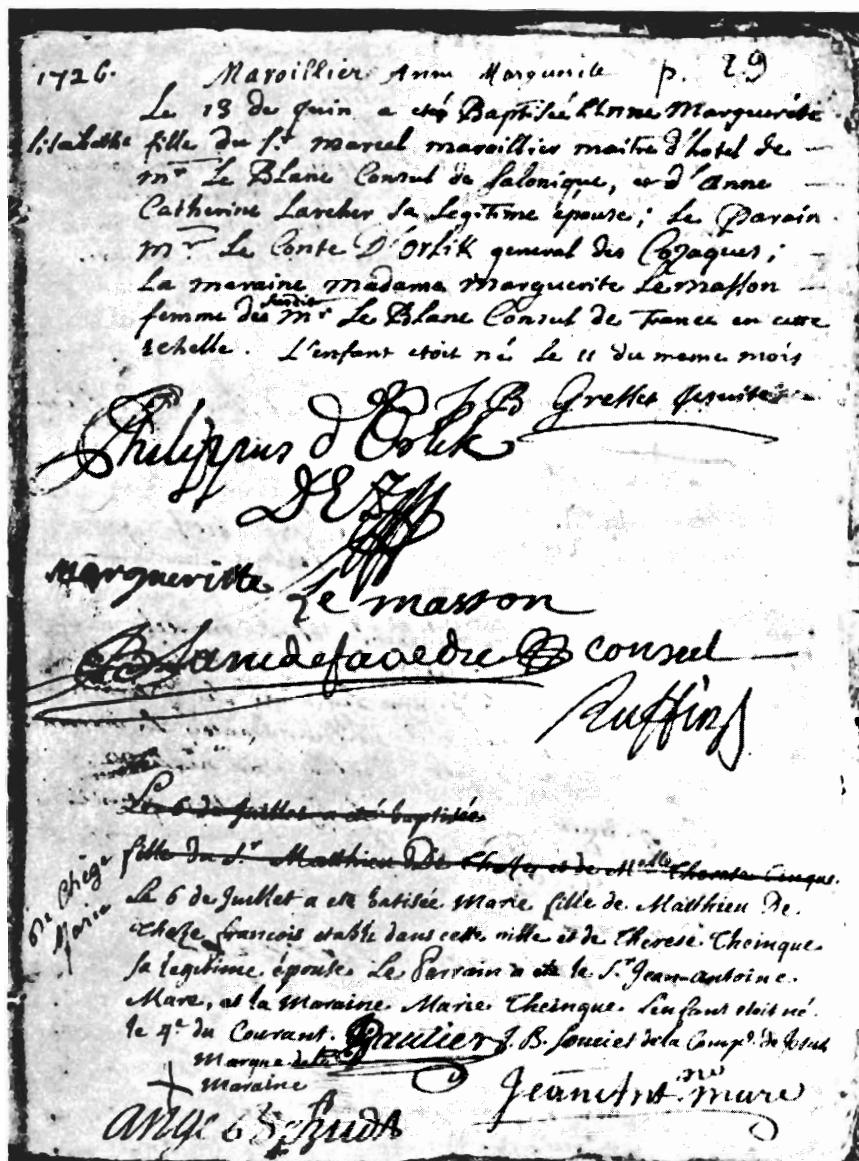
Ἀπὸ τὸ χειρόγραφο θὰ μπορούσαμε νὰ καταλήξουμε ἀκόμη καὶ σὲ ἄλλα συμπεράσματα. Ἔτσι, βλέπουμε ὅτι οἱ περισσότεροι Γάλλοι εἰναι Γάλλοι τῶν περιοχῶν τῆς νοτίου Γαλλίας, ἰδίως τῆς Μασσαλίας. Ἐπίσης, ἐὰν ὑπάρχουν οἰκογένειες τῶν ὅποιων καὶ οἱ δύο σύζυγοι εἰναι Γάλλοι ἢ Ἰταλοί, γεννημένοι στὴν ἴδια τους τὴν πατρίδα, ὅπως π.χ. ὁ Vincent Arnaud καὶ ἡ σύζυγός του Marie, ὁ Jean Chassaud καὶ ἡ σύζυγός του Claire, ὁ Angelo Giaro καὶ ἡ σύζυγός του Antonia, βρίσκουμε ὅμως οἰκογένειες ὅπου ὁ ἔνας ἀπὸ τοὺς συζύγους εἰναι Ἐλληνας, ὅπως ἡ οἰκογένεια Bellaigue, στὴν ὅποια ἡ σύζυγος εἰναι Ἐλληνίδα ἢ ἡ οἰκογένεια Risse ποὺ παρουσιάζει τὴν ἴδια περίπτωση. Ἀλλες φορὲς βρίσκουμε τὸ σύζυγο Γάλλο καὶ τὴ σύζυγο Ἰταλίδα. Καταλαβαίνομε ὅτι μετὰ ἀπὸ δύο ἢ τρεῖς γενεὲς αὐτὲς οἱ οἰκογένειες, στὶς δόποις συγκεντρώνονταν τόσες ἐθνικότητες, ψυχολογικὰ γίνονταν ντόπιες, γιατὶ περνοῦσαν ὅλη τὴ ζωή τους στὴν Θεσσαλονίκη καὶ δὲν εἶχαν πιὰ καμιὰ σχέση μὲ τὴν προγονική τους χώρα. Σχημάτιζαν δηλαδὴ τὴν τάξη τῶν «φραγκολεβαντίνων», ἐκεῖνο τὸ εἶδος οἰκογενειῶν μέσα στὶς δόποις μιλοῦσαν τὴν Ἑλληνική, γαλλική καὶ Ἰταλική, χωρὶς νὰ μποροῦν οἱ ἐνδιαφερόμενοι νὰ ἀποφασίσουν ποιὰ κυρίως ἦταν ἡ μητρική τους γλώσσα καὶ ἐπίσης σὲ ποιὰ χώρα ἔχουν τὶς πιὸ βαθιές ρίζες (βλ. εἰκ. 2).

Αὐτὴ ἡ μικρὴ μελέτη ἐνὸς ἀπλοῦ μητρώου βαπτίσεων μᾶς ἔδειξε τὴν μικρὴ παροικία τῶν καθολικῶν συγκεντρωμένη στὸ παρεκκλήσιο τοῦ γαλλικοῦ προξενείου γιὰ τὴ βάπτιση τῶν παιδιῶν της. Ἐλπίζουμε νὰ μπορέσουμε σὲ μία ἄλλη ἐργασία νὰ παρουσιάσουμε τὴν παροικία αὐτὴ σὲ ἄλλες ἐκδηλώσεις της καὶ ἔτσι νὰ συμβάλουμε στὴ γνωριμία τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς τουρκοκρατούμενης, πάντοτε ὅμως Ἑλληνικῆς Θεσσαλονίκης.

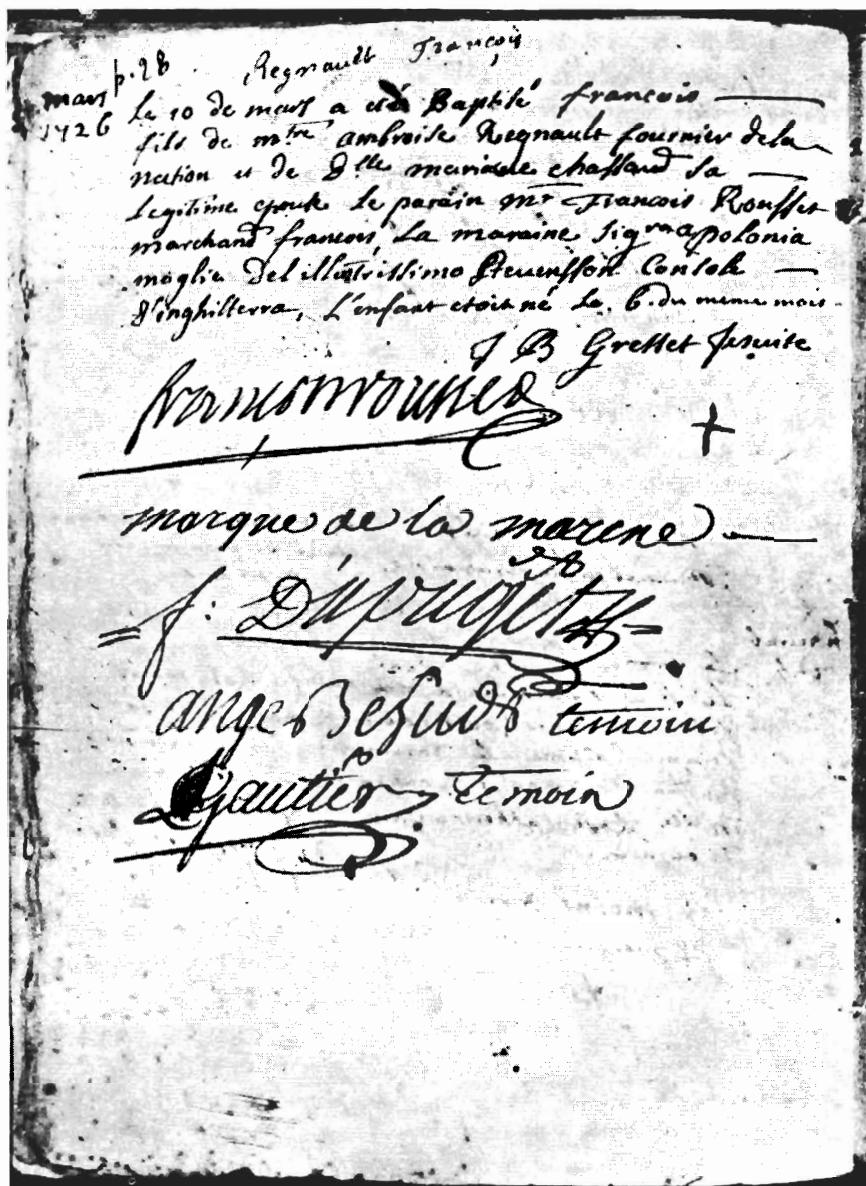
4. ΤΟ ΜΗΤΡΩΟΝ

*Archives Paroisse Thessalonique.
Reg. Baptêmes /XX/1702-1727.*

*Registre des baptêmes de cette eschelle de Salonique commençé ce jourd'
huy 20me Auoust 1702 comancé par moy f. Joseph Ollivier — Chapelain de*

Η σ. 29 τοῦ χειρογράφου. Ομιλεῖ γιὰ τὸ μωσηιώδη κόμη d'Orlik

Η σ. 28 τοῦ χειρογράφου, ὅπου φαίνεται ἡ χοησιμοποίηση ἵταλικῶν λέξεων

la Nation, — et autres après lui — jusqu'à l'an 1727. voyés en la continuation jusqu'à l'an 1739 dans un cayer particulier écrit en italien pour tous ceux qui ctoient de la chapelle consulaire catholique d'Hollande, et pour tous les autres dans un autre cayer couvert de carton bleu depuis 1728 jusqu'au 3e Mars 1761.

- p. 1 *L'an mil sept cens et deux et le 20me Auoust a este baptisé Estienne Risse né de trois jours fis de Jean Risse natif de Messine en Cecille et de Signora Boucore grecque de Salonique. Le parrain Mr Estienne Gautier du Martique marchand dans cette ville et la marrine Mad(emoise)lle Marie de Quenet native de Salonique. En foy de quoy nous avons signé sy dessous avec les parties; f. Joseph Ollivier, observantin, Chapelain de la Nation. E. Gautier. La marine + ne sachant escrire a faist sa marque. Le père ne — + sachant escrire a faist sa marque.*
- p. 2 *L'an mil sept cens et deux et le septième du mois de Nouvembre a esté baptisé Joseph Bellaigue né de deux jours fis de Pierre natis du lieu de Clermont paroisse de St Ginet en Auvergne et de damoiselle Therese Islia grecque de nation. Le parrain Monsieur Joseph de Crometty marchand dan cette ville et la marrine Madamoiselle Marie de Quenet natisse de Salonique. En foy de quoy nous avons signé sy-dessous avec les parties dans le dit registre. F. Joseph Ollivier. obs. Chapelain de la Nation. Bellaigue, père. J. Desermetis. La marrine ne sachand escrire a faist sa marque.*
- p. 3 *L'an mil sept cens et trois et le quatorsième du mois de Juillet a esté baptisé Honnoré Chassaud fils de Jean, de la ville de Marseille maistre boulanger résident dans cette ville et de damoiselle Clere Ollive de la ville de Mar(sei)lle| Le parrain Monsieur Honoré Bronde marchand de la ville de Marseille résident dans cette ville et la marine Mad(moise)lle Thérèse Islia de cette ville. En foy de quoy nous avons signé sy dessous avec les parties. f. Joseph Ollivier, obs, Chapelain de la Nation. Bronde. Marcque + de la ditte Islia. Jean Chassaud.*
- p. 4 *L'an mil sept (cent) et quatre, le onzième du mois de Novembre a esté baptisé Antoine Martin Arnaud fils de Vincens Arnaud de la ville d aix a présent vice consul à Escopoly et de demoiselle Marie Daudias de la ville de Marseille. Le parrain Monsieur Antoine Arnaud consul de Salonique de la ville d aix et la marrine Madamoiselle Marie Magdalene de Quenet de cette ville de Salo-nique. En foy de quoy nous avons signes/sy dessus avec les parties. Mr. Olivier prestre, aumonier de Mr le consul et chapelain de la Nation. Arnaud Consul. Arnaud père. Marque de Mad(emoise)lle Marie + Quenet.*
- L'an mil sept cent cinq, le vingt-sixième du mois de Juillet a esté baptisé Jean François Bellaigue, fils de Pierre natif du lieu de Clermont paroisse de Sainct Ginet en Auvergne et de damoiselle Thérèse Illia gracque de nation. Le parrain Mr Jean François Boyer chancelier de la Nation françoise, de cette ville de Salonique, natif de Marseille, et la marrine Madamoiselle Marie de*

Quenet natifve de Salonique. En foy de quoy nous nous avons signés sy dessous avec les parties. Olivier, prestre, chapelain de la Nation. Bellaigue, père. J-F Boyer, parrain. Marque de Mad(emoise)lle Marie + Quenet.

*L'an mil sept cent six et le vingt-quatre du mois de Janvier a esté baptisée p. 5
Marie-Thérèse Chassaude fille de Jean de la ville de Marseille maistre boulanger résident dans cette ville, et de demoiselle Clere Ollive de la ville de Marseille. Le parrain Mr Charles Fabre marchand natif de la ville de Marseille, résidant dans cette ville, et la marrine Madamoiselle de Quenet de cette ville de Salonique. En foy de quoy nous avons signés sy dessus avec les parties, Olivier, prestre et chapelain de la Nation. Chassaud, père. C. Fabre parrin. Marque de Mad(emoiselle) Marie + Quenet.*

L'an mil sept cent et six, le traisième du mois de Juin a esté baptisée Marie-Thérèse fille de Hieronimo Moro de la ville de Venise maistre chirurgien résident dans cette ville, et demoiselle Selonne, gracque de cette ville de Salonique. Le parrain Mr Panaioti Paicque, groec résidant dans cette ville et la marrine mad(emoise)lle Illia de cette ville de Salonique, en foy de quoy nous avons signés si-dessus avec les parties. Olivier prestre et chapelain de la Nation.

*Le 30e de Mars 1707 j'ay baptisé dans cette chapelle consulaire de Salo- p. 6
nique Térèse Charlotte Bellaygue fille de Mr Pierre Bellaigue de Clermont en Auvergne et de demoiselle Ilia natif de Salonique, chirurgien de sa profes-
sion. Le parrain a été Mr D'Amiras marchand de Marseille étably à Salonique et la marreine M(ademois)elle Marie de Quenet de Salonique. L'enfant est né la veille. Braconnier, Miss(ionnai)re de la Compagnie de Jésus Jean Damiras. Marque de Mad. + Marie Quenet. Bellaigue.*

*Le 21e Novembre 1707 j'ay batizé dans cette chapelle consulaire Anne Macri fille d'André Macri orfèvre de Corfou étably en cette ville sous la pro-tection de France et de la nommée Beguina de Salonique. Le parrein a été le S(ieu)er Petraki della Tola originaire de Smirne/marchand de notre Rite et p. 7
M(ademois)elle Térèse Elia épouse de Mr Bellaigue. L'enfant étoit né huit jours auparavant. Braconnier, Miss(ionnai)re de la C. de Jésus. Pietro Delatola.*

Le 8e de l'an 1708 j'ay batizé la fille de Lorenzo Cavalieri, maître armurier et Marine de Castel Rosse, établis à Salonique. Le parrein a été Mr Charles Fabre et la marreine Me Chassaut. La fille a été nommée Madelaine. Bracon-nier, Miss(ionnai)re de la Comp(agn)ie de Jésus. C. Fabre.

Le 16e Février 1708 j'ay batizé le fils de M(onsie)ur Jean Chassaud bou-langer étably en cette ville et de demoiselle Claire Olive sa légitime épouse. L'enfant a été nommé Jean et étoit né le 14e. Le parrain a été Mr Jean Damiras, marchand, et la marreine M(ademois)elle Bellaigue la mère. Braconnier, Miss(ionnai)re de la Comp(agn)ie de Jésus. Jean Chassaud. Jean Damiras.

- p. 8 *Le 13e Juin 1709 j'ay batizé dans cette chapelle consulaire Angélique Macri, fille d'André Macri, orfèvre, et de la nommée Beguine, de Salonique. Le parrein a été le S(ieu)r Alexandri, la marraine M(ademois)elle Bellaigue la mère. L'enfant étoit né le 1er de ce mois. Braconnier. Alessandro Jegrato(?)*.
- Le 24 Sept(embre) 1709 j'ay baptisé dans cette chapelle consulaire Charles Chassaud fils de M(aitr)e Jean Chassaud boulanger établi en cette ville et de demoiselle Claire Olive sa légitime épouse. L'enfant naquit le 24 du même mois à une heure après midy. Le parrain a été Mr Charles Fabre marchand et la marraine Anne Chassaud. Fait à Salonique le jour et an que dessus. Matth(ieu) Xav(ier) Piperi, Miss(ionnai)re de la Comp(agni)e de Jésus. C. Fabre. Jean Chassaud.*
- p. 9 *L'an mille sept cent dix et le huitième de Décembre, j'ay baptisé dans la chapelle consulaire la fille d'André Macri, orfeuvre originaire de l'isle de Corfou, établi en cette ville, et de Beguina de Salonique sa légitime épouse. L'enfant naquit le vingt cinquième de Novembre et a été nommée Hélène. Le parain a été Mr Antoine Girardin drogman de la Nation françoise, natif de l'isle de Syra dans l'Archipel et la marraine Catherine ditte Smaragde épouse de Maître Jean Gelouri. Fait à Salonique le jour et an que dessus. Math.Xav. Piperi, Miss(ionnai)re de la Comp(agni)e de J(ésus). Ant. Girardin.*
- L'an mille sept cent onze et le trente (et) un de Janvier, j'ay baptisé dans la chapelle consul(ai)re la fille de Maître Jacques Frideric Brun originaire d'Alsace, boulanger établi en cette ville et de Madelaine Rey de Salonique sa légitime épouse. Elle naquit le trentième du même mois et a été nommée Catherine. Le parrain a été Monsieur Pierre Bellaigue chirurgien de la Nation françoise, natif de Clermont en Auvergne, et la marraine Catherine ditte Smaragde épouse de Maître/Jean Gelouri. Fait à Salonique le jour et an que dessus. Math-Xav. Piperi Miss(ionnai)re de la Comp(agni)e de J(ésus). Bellague. Jacob Braun.*
- L'an mille sept cent onze et le trente (et) un de Janvier j'ay baptisé dans la chapelle consulaire la fille de Maître Jacques Frederic Brun natif d'Alsace, boulanger établi en cette ville et de Madelaine Rey de Salonique sa légitime épouse. Elle a été nommée Mariane et naquit le trentième du même mois. Le parrain a été Monsieur François Rousset marchand établi à Salonique natif d'Aix en Provence et la marraine Mariane Chassaud née à Marseille fille de M(aitr)e Jean Chassaud. Fait à Salonique le jour et an que dessus. Math-Xav. Piperi, Miss(ionnai)re de la Comp(agni)e de J(ésus). François Rousset. Jacob Braun.*
- p. 11 *L'an mille sept cent onze et le douzième d'Avril, j'ay baptisé dans la chapelle consulaire la fille de Mr Pierre Bellaigue chirurgien de la Nation françoise natif de / Clermont en Auvergne et de Mad(emoise)lle Thérèse Ilia de Salonique sa légitime épouse. Elle a été nommée Catherine Christine et naquit le*

neuf du même mois. Le parrain a été Maitre Jean Gelouri natif de Naples, établi à Salonique et la marraine M(ademoise)lle Thérèse Charlotte Bellague soeur de la baptisée et fille de Mr Pierre Bellaigue. Fait à Salonique le jour et an que dessus. Math-Xav. Piperi, Missionnaire de la Comp(agni)e de Jesus. Marque + de M(aitr)e Jean Gelouri. Bellaigue.

L'an mille sept cent douze et le septième de Fevrier, j'ay baptisé dans la chapelle consulaire le fils de Maitre Jacques Frederic Bruun, natif d'Alsace, boulanger établi en cette ville et de Madelaine Reis de Salonique sa légitime épouse. Il a été nommé André et naquit le second de Février entre quatre et cinq heures du soir. Le parrain a été Monsieur André Vicard marchand françois natif de la Seine en Provence et la marraine Mad(emoise)lle Thérèse Charlotte Bellaigue fille de Mr Pierre Bellaigue. /Fait à Salonique le jour et an que dessus. Math-Xav. Piperi Miss(ionnaire)re de la Comp(agni)e de Jesus. André Vicard. Jacob Fridrig Braun. p. 12

L'an mil sept cent douze et le premier de Septembre j'ay baptisé dans notre chapelle consulaire le fils d'André Macry orfeuvre originaire de l'isle de Corfou établi en cette ville de Salonique et de Beguina d'Angely de la même ville, sa légitime épouse. L'enfant a été nommé Pierre et naquit le 7e Août de cette année. Le parrain a été Mr Pierre Gautier, de Frontignan en Languedoc, marchand françois, et la marraine Madelaine de Pierre Reiz de Salonique. Fait à Salonique le jour et an que dessus. En foy de quoy je me suis signé. Math-Xav. Piperi, Miss(ionnaire)re de la Comp(agni)e de J(ésus). P. Gautier. Marque + du Sie(u)r André Macry.

L'an mil sept cens quatorze et le onzième jour de Fevrier j'ay baptisé dans la chapelle consulaire la fille de Maitre Jacques Bruun, maître boulanger de l'Echele et de Madelaine Rey de Salonique sa légitime épouse, née la nuit précédente. Le parrain a été Mr Jean Damiras marchand député de l'Echele, la marreine Emeraude épouse de Mr Jean Gelour maître hôtelier de Salonique. Fait à Salonique l'an et jour que dessus. Braconnier de la C(ompagnie) de Jésus. Jean Damiras. Jacob Braun. Marque + de la marreine. p. 13

L'an mil sept cens quatorze et le 29e d'Octobre j'ay baptisé la fille d'André Macri, orfèvre de l'isle de Corfou, étably à Salonique et de Béq(g)uin(e) d'Angeli sa légitime épouse. La fille a été nommée Catherine. Elle étoit née la veille. Le parrein a été Mr François Rousset marchand françois et la marreine a été Catherine Bellaigue fille de Monsieur Pierre Bellaigue. Fait à Salonique l'an et jour que dessus. Pascal, de la Comp(agnie) de Jésus. François Rousset. Marque + de la marreine. Marque du Sieur André Macry. p. 14

L'an mil sept cent quinze et le 14e Juin j'ay baptisé le fils de Mr Jacques Brunn boulanger de la Nation et de Madelaine Reis sa légitime épouse. L'enfant étoit né la veille. Le parrain a été le S(ieu)r Jean Gelouri. La marraine

Catherine Bellaigue. L'enfant a été nommé Jean. A Salonique l'an et jour que dessus. Pascal de la Comp(agni)e de Jesus. Jacob Braun. Marque du Sieur Jean+ Gelouri.

p. 15 *L'an mille sept (cent) quinze et le 2 Juillet j'ay baptisé le fils de Mr Pierre Sossin et de Catherine fille de Marie Teinque. L'enfant estoit né le même jour. Le parrein a été le Sieur Jean-Joseph Espanet. La marraine Marie Teinque. L'enfant a été nommé Jean-Michel. A Salonique, l'an et le jour cy-dessus. Pascal de la Comp(a)gn(i)e de Jesus. Espanet. La marque+ de la marraine.*

p. 16 *L'an mil sept cent seize et le 6e de Juin j'ay baptisé dans notre chapelle consulaire la fille d'André Macri, orfeuvre de l'isle de Corfou établi / à Salonique, et de Beguina d'Angeli sa légitime épouse. La fille a été nommée Marie Madeleine. Elle est née ce matin vers le lever du soleil. Le parrain a été Mr Michel Calvas marchand françois et député de la Nation et la mareine a été Catherine Bellaigue fille de Mr Pierre Bellaigue. Fait à Salonique l'an et jour que dessus. En foy de quoy je me suis signé. Math.Xav. Piperi de la Comp(agni)e de Jésus. Michel Calvas. Marque+ de la mareine. Marque du S(ieu)r+André Macri. Decembre*

L'an 1716 le 17 Décembre j'ay baptisé le fils de Mr François Rousset marchand françois et de S(i)g(no)ra Domenica Stassina (?). L'enfant a été nommé Jean. Le parrain a été Mr Jean de Maison neuve marchand françois. En foy de quoy je me suis signé. Fran. Tarillon, S. J. Maisonneuve.

p. 17 *1717.*
Juillet. Le 15 fut baptisée Marguerite fille de Jacques Brun et Magdeleine Reys sa légitime épouse. Le parrain Mr Jean Georgio Apetale et Mlle Claire Olive femme de s(ieu)r Jean Chassaud la maraine. F. Tarillon, S. J. Giov. George Aptalle. La maraine ne sçait pas écrire +.

1718.

Mars 14. Antoine Polycarpe fils d'André Macri et de Beguina Angelachi sa femme légitime a été baptisé par moy. Le parrain Mons(ieu)r Jean Guerin marchand françois, la marraine Mad(emoise)lle Meneghina Arasina Rousset. F. Tarillon, S. J. J. Guerin. La maraine a mis une croix + ne sachant écrire.

Avril. Le 26 Avril j'ay baptisé François fils de Jean Chassaud et de Claire Olive mari et femme légitimes. Le parrain Mr François Rousset marchand françois, la marraine Mlle Catherine Sicard épouse de Mr Ver medecin. F. Tarillon, S. J. François Rousset. Catherine Sicar. Jean Chassaud.

p. 18 *1718.*

Le 15 Aout j'ay baptisé Anne fille de Mr et Mad(emoise)lle Ver légitimes époux. Le parrain Monsieur François Rousset marchand françois de cette ville, la maraine Mademoiselle Anne Kemle fille de Monsieur le Consul d'Angeterre. F. Tarillon, S. J. François Rousset.+ Signe de la maraine ne sechant écrire.

Le 24e Septembre 1718 a été baptisée Magdeleine fille de M(ai)tre Jean Bel m(ai)tre tailleur et de Catherine Stadena sa femme legitime. Le parrain Jean Vouillor, la maraine Marine d'Argeli, femme de M(ai)tre Laurent armurier. F. Tarillon, S. J. J. Vouillor (?) +marque de la maraine qui ne scait pas écrire.

Le 18 Octobre a été baptisée Marie Fr(ançoi)se fille de Mr et Mlle Rousset légitimes époux. Le parain Mr Antoine Rousset, la maraine Mad(emoisell)e Marie Kemlé épouse de Mr le Consul d'Angleterre. F. Tarillon, S. J. A. Rousset. + pour la marraine ne sachant écrire.

1718.

p. 19

Octobre, le 3 j'ay baptisé Thérèse fille de Jean Baptiste Giraut et de Marie Gozadine, Le parrain Joseph Garrat, la maraine Magdeleine Reize. F. Tarillon, S. J. J. Garrat. +marque pour la marraine.

1719.

Mars. Le 19 j'ay baptisé Melek Angela fille de Petros Seferinoglou Arme-nien de Constantinople et de Sultane de Yani de Guimurgine, son épouse. Le parrain Dimitri de Dimitri Guevguelli. La marraine Smaragda Gelouri. L'enfant étoit né le 10 de Février. Math. Piperi de la Comp(agnie) de Jésus. +marque du parrain. + marque de la marraine.

Avril. 17. J'ay baptisé Jean Baptiste Brun, fils de M. Jacques Brun, boulanger et de Madeleine Pecstezi (?) légitimes époux. Le parrain M. J-B Bremon, la maraine Mlle Catherine Bellaigue. F. Tarillon, S. J. J-B Bremond. +marque de la maraine ne scachant écrire.

1719.

p. 20

Juin. Le 2 a été baptisée Rose fille legitime de M. Ambroise Renault, boulanger de la Nation et de D(emoi)lle Mariane Chassaud. Le parain Honoré Laugier au nom et place de Mr François Rousset, marchand françois, la maraine D(emoi)lle Agora d'Alexis, grecque. F. Tarillon, S. J. Pour Mr Rousset, Honnoré Laugier. + marque de la maraine ne scachant écrire.

1720.

Janvier. Le 17 a été baptisée Isabelle fille de Mr Rousset et de Mlle son épouse legitime. Le parrain Mr Pierre Guérin au nom de Mr Antoine Guérin son père. La maraine Mlle Rose Catherine Ver, femme de Mr Girardin, au nom de Mlle Elisabeth Rousset. Tarillon, S. J. Guerin.+Marque de la maraine ne scachant escrire.

Mars. Le 18 Mars j'ay baptisé le fils du S(ieu)r Jean Marc et de D(emoi-se)lle Catherine Bouchour,/ sa legitime épouse. L'enfant a été nommé Louis. Mr Louis Gautier marchand françois le parrain et Mad(emoi)lle Rose Vert épouse de Mr Antoine Girardin a été la maraine. L'enfant est né à minuit du 16

p. 21

au 17 de ce mois. Fait à Salonique le jour et an que dessus. Math. Piperi, de la Comp(agni)e de Jesus. Louis Gautier. + marque de la maraine.
1720.

Avril. Le 16 j'ay baptisé Magdeleine fille légitime de M(ai)tre Angelo Giaro et d'Antonia Grevia, sa femme. Le parrain M.. Bernard Beisse, la maraine Sig(no)ra Magdalena Reys femme de M. Jacques le boulanger. F. Tarillon, S. J. + + marques du parain et de la maraine ne scachant écrire.

1721.

Avril. Le 6 j'ay baptisé Anne fille légitime de Mr Rousset et de la S(igno)ra Domenica sa femme. Le parrain M. J-B Gilli au nom de M. Balthazar (Mill) Mille de Marseille (Mill). La marraine Mlle Rose Ver Girardin. F. Tarillon, S. J. J-Bapte Gilly. + marque de la marraine.

p. 22 *1721.*

Avril. Hyacinthe fils posthume de M(ai)tre Jean Belle et de Catherine Stedena sa femme légitime, a été baptisé. Le parrain Mr Hyacinthe Serieux(?). Sig(no)ra Anna Mariana, la marraine. F. Tarillon, S. J. Jacinthe Serieux(?). + Signe de la marraine ne scachant écrire.

May. Le 17 a été baptisé Paul fils de M(ai)tre Ambroise Regnault fournier de la Nation et de d(emoise)lle Mariane Chassaud sa légitime femme. Le parain Mr Paul Fabre marchand françois, la maraine Sig(no)ra Anna Mariana. F. Tarillon, S. J. P. Fabre. + marque de la maraine.

Décembre. Le 15 j'ay baptisé Joseph né le 6 du même mois de S(ignor)a Boukour Diamanti femme légitime de S(ieu)r Jean Marc. Le parain Jean Michel Soussin son frère. La maraine Thérèse Tinque sa tante. F. Tarillon, S. J. Jean Michel Soussin. + marque de la maraine ne scachant écrire.

p. 23

L'an 1722.

Janvier. Le 24 a été baptisée Gabrielle fille de Maître Jacques Brun boulanger de la Nation et de d(emoise)lle Magdeleine Reys sa légitime épouse. Le parrain Monsieur Louis le Grand, chancelier de France. La maraine d(emoise)lle Catherine Bellaigue. F. Tarillon, S.J. Louis Legrand.+marque de la marraine.

Octobre. Le 18 a été baptisée Anne Rose Fille de Mr François Fray marchand anglois de Londre et de S(ignor)a Maria de Pachou de l'isle de Syra. Le parain Mr Rousset marchand françois de cette ville, la maraine d(emoise)lle Rose Girardin. F. Tarillon, S. J. François Rousset.+ Marque de la marine n'osant écrire.

p. 24 *1723.*

Avril. Le 12 Avril de la présente année j'ay baptisé Paul fils de Mr Matthi(eu) Bresse et de Sig(no)ra Joanna sa légitime épouse. Le parrain Monsieur Paul Fabre député de la Nation. La marraine Sig(no)ra Mariana soeur de la

mère. F. Tarillon, S. J.+marque de la marraine ne scachant écrire. P. Fabre. Bresse, déclarant Mathieu mon frère absant.

May. Le 15 de May 1723 a été baptisée Angelique fille de M(ai)tre Angelo Giera estiveur et de S(ignor)a Antonia Grevia, sa femme légitime. Le parrain Mr Ange Bézud marchand françois. Tarillon, S. J. Ange Bézud.+marque du père ne scachant écrire.

1723.

p. 25

Octobre. Le 24 Octobre j'ay baptisé Charles fils légitime de M(ai)tre Ambroise Regnault boulanger de la Nation et de d(emoise)lle Mariane Chassaud sa femme tous deux de la ville de Marseille. Le parrain Mr Paul Fabre député de la Nation, la marraine Signora Maria Stevensson fille de Mr Stevensson marchand anglois de cette ville de Salonique. F. Tarillon, S. J. P. Fabre. + Marque de la marraine ne scachant écrire.

Déc(embre). Le 20 Décembre a été baptisée Marie fille de M(ai)tre Jacques Brun boulanger et de Magdeleine Reys sa légitime épouse. Le parrain M(ai)tre François Oreille maître traiteur, la maraine d(emoise)lle Mariane Olive, femme de M(ai)tre Ambroise Regnault aussi boulanger. F. Tarillon. François Aureille. + marque de la marine.

Janvier 1725. Le setième de Janvier a été batisé Joseph François fils du S(ieu)r Marcel Maroillier Maître d'hôtel de Mr Le Blanc consul de Salonique et d'Anna Catherine L'archer sa légitime épouse. Le parain Monsieur François de Boismont ancien Consul du dit Salonique, la maraine Madame Marguerite Le Masson femme de Mr Le Blanc consul actuel de Salonique pour la Nation françoise. L'enfant étoit né le 6 de Jan(vier). J-B Gresset, S. J. Marguerite Le Masson la maraine. De Boismont le parain. Témoins, Garoutte. H. Chapelie(r). Audevyn(?).

p. 26

Juin 1725. Le douxième de Juin a été baptisée Claire fille de M(ai)tre Angelo Giera estiveur et de Sig(nora) Antonia Graevia sa femme légitime. Le parain Mr Jean Bap(tis)te Beaumont capitaine françois. La maraine Marie Anne Chassaud. L'enfant étoit née le onzième. J-B Gresset, S. J. J-B Beaumont; Témoins, Jean André Janfore(?). Nicolas.+marque de la maraine ne scachant écrire. marque du p. de l'enfant.

Novembre 1725. Le 4 de Nov. a été batisé Michael Jasques fils de Pierre Arménien et de Sultana c'est-à-dire Reine sa femme légitime. Le parain Jasque Michel, aussy Arménien. La maraine Madelaine Perouglou. L'enfant étoit né le jour de la Ste Croix. J-B Gresset, Soc(ietas) Jes(u). Témoins, Asfadour. Michel Soussin. Michel, parain. Madelaine, maraine. L'un et l'autre ne sca- cant écrire un autre a écrit pour eux.

p. 27

Le 6 de Novembre a été battisée Rose Marie fille de Leonard Voutsinou et de Marie Pery sa femme légitime. Le parain Mr Thomas Antoine Ruffin

drogman de la Nation françoise. La maraine Mlle Rose Catherine Vair. L'enfant étoit né le 2 de ce mois. J-B Gresset, Soc. Jes. Témoins.+marque de Mr Girardin.+marque d la maraine. Ruffin.

p. 28 *Mars 1726. Le 10 de Mars a été baptisé François fils de M(ai)tre Ambroise Regnault fournier de la Nation et de d(emoise)lle Mariane Chassaud sa légitime épouse. Le parain Mr François Rousset marchand françois. La maraine Sig(no)ra Apolonia moglie del illustrissimo Stevensson Console d'Inghilterra. L'enfant étoit né le 6 du même mois. J-B Gresset, Jésuite. François Rousset.+marque de la marine. F. D'Apaget(?). Ange Bézud témoin. L. Gautier, témoin.*

p. 29 1726.

Le 13 de Juin a été baptisée Anne Marguerite Elisabeth fille du S(ieu)r Marcel Maroillier Maitre d'hôtel de Mr Le Blanc consul de Salonique et d'Anne Caiherine Larcher sa légitime épouse. Le parain Mr Le Conte D'Orlik général des cosaques. La maraine Madame Marguerite Le Masson femme du susdit Mr Le Blanc consul de France en cette Echelle. L'enfant étoit né le 11 du même mois. J-B Gresset, Jésuite. Philippus d'Orlik. DESD,(?). Margueritte Le Masson. Blanc de Favedic, Consul. Ruffin.

Le 6 de Juillet a été batisée Marie fille de Matthieu De Theze, Francois établi dans cette ville et de Thérèse Theinque sa légitime épouse. Le parrain a été le S(ieu)r Jean-Antoine Marc et la maraine Marie Theinque. L'enfant étoit né le 4e du courant. J-B Souciet de la Comp(agnie) de Jesus. L. (?) Gautier. Jean Ant(oi)ne Marc.+ Marque de la maraine. Ange Bezud.

p. 30 1726.

Le 28 Octobre a étée batisée Agnés, fille de Marc Louvari de l'isle de Sira, menuisier établi en cette ville et d'Hélène sa légitime épouse. Le parain a été le S(ieu)r Marcel Maroillier Maitre d'hôtel de Mr Le Blanc consul de France en cette échelle et la maraine Agnés Louvari. L'enfant étoit né le 27. J-B Gresset, Jes(uite). Le parrain, Maroillier.+marque de la maraine ne sachant pas escrire. J'affirme (?). Témoins, Jean Marc. J. Ricoud. Joseph Vouvet (?) témoin.

25 Nov(embre) 1726.

Le 25 Novembre a été batisé Joseph Marcel fils de M(ait)re Angelo Giera estiveur et de Signora Antonia Grevia sa femme légitime. Le parain, le S(ieu)r Jos(eph) Ricaud m(ait)re tailleur françois. La maraine d(emois)elle Anne Caterine Larcher. L'enfant étoit né le 22. J-B Gresset, Jésuite. Le parrain J. Ricoud. La maraine, Anne Caterine Larscher. Jean Marc témoin. Micher Sous-sin témoin.

p. 31 1727.

Le 3 May a été batisé Ange fils du S(ieu)r Jean Marc et de d(emois)elle

Catherine Bouchour sa légitime épouse. Le parrain a été Mr Ange Bésud marchand françois. La maraine M(ademois)elle Elisabeth Rousset. L'enfant étoit né le 2. J-B Gresset, J(ésuite). J-Ange Bézud.+Marque de la maraine. Jean Marc.

Le 2 Juilliet a été batisée Dominique Elisabethe fille de M(ait)re Jacques Brun boulanger et de Magdelaine Reys sa légitime épouse. Le parrain Monsieur Etienne Mathieu Fougasse capitaine du vaisseau La Ste Barbe. La maraine d'(emois)elle Elisabethe Rousset. L'enfant étoit né le 30 Juin. J-B Gresset, Jes(uite). Fougasse.+ Marque de la maraine.+ Jacob Braun.

1727.

p. 32

Le 31 Décembre a été batisé Joseph Mathieu fils de Mathieu de Thése et de Thérèse Tinque, sa femme légitime. Le parain a été Monsieur Pierre Bayle de Lozon. La maraine M(ademois)elle Elisabeth Rousset. L'enfant étoit né le 29. J-B Gresset, Jésuite. Bayle de Lozon.+Babetaci (?) Rousset maraine. Bayle. Math. de Theze. Rafinesque.

YVES-JEAN DUMON

RÉSUMÉ

Yves - Jean Dumon, Le registre des baptêmes de l'église catholique de Salonique (1702-1727).

La publication du registre des baptêmes de l'église catholique de Salonique pour la période 1702-1727 présente un intérêt certain pour le chercheur désireux de se renseigner sur l'histoire de Salonique.

En effet, l'histoire de la paroisse catholique de Salonique se rattache de très près à l'histoire de la colonie européenne de cette époque. Avec la création de nouveaux comptoirs dans la Turquie d'alors, les marchands de diverses nationalités sentent le besoin d'être protégés par des consulats qui se créent peu à peu. Pour les Français un consulat s'ouvre à Salonique sur la fin du XVIIe siècle. Leurs intérêts matériels seront ainsi protégés. Mais leurs intérêts spirituels ne sont pas non plus oubliés et dans ce but, en 1706, Louis XIV nomme officiellement les Jésuites comme chapelains de ce consulat où ils succèdent ainsi à un Père «observantin» jusqu'alors «chaplain de la Nation». Leur activité va s'étendre à tous les «Francs» et nous apprenons par notre registre un certain nombre des activités de ces européens présents à Salonique: consuls, drogmans, marchands, armuriers, boulanger, chanceliers de consulat, hôteliers, médecins et chirurgiens, marins, tailleur, menuisiers, bijoutiers, et même «général des cosaques» (peut-être aventier?). C'est toute une vie qui se déroule à nos yeux.

Cette source servira donc à mieux connaître l'élément européen présent à cette époque en cette «Echelle du Levant» et contribuera aux recherches faites sur l'histoire de Salonique.